

פּאַנּוֹרָה

מודלים ותכניות



מֵעֹרֵר

מודלים ותכניות

לפרטים נוספים:

טל. 04-6787807

meorer@meorer.co.il

פקס. 04-6787806

www.meorer.co.il

על מרכז ההדרכה "המעורר"

"המעורר" הוא מרכז לחינוך בלתי פורמלי בין-תחומי, אשר קם בשנת 1996 ושם לו למטרה לעורר את השיח החברתי-ערכי בכל שדות החברה הישראלית. "המעורר" פועל במטרה לחזק את ערכי החלוציות וההגשמה של החזון הציוני ואת אלו הבוחרים בתפקידם במערכות הציבוריות ובפרט במערכת הביטחון להחיות רוח זו דרך עשייה יומיומית.

מרכז ההדרכה "המעורר" פועל על פי הפדגוגיה הבלתי פורמאלית ובמגוון רחב של אופני פעילות ומתודות חינוכיות: סיורים, הרצאות, מסעות חינוכיים, סדנאות, תהליכי חניכה וליווי ועוד. הפעילות החינוכית מתבססת על צרכי הקבוצה והארגון עמו אנו נפגשים ועל כן התכניות מפותחות באופן ייחודי ומותאם לצרכי השטח. מרכז ההדרכה "המעורר" עורך פעילויות חינוכיות רבות ומגוונות בקרב צה"ל, משטרת ישראל ומג"ב מתוך מטרה של תמיכת פעולת הפיקוד וסגל החינוך במשימותיהם וסיוע למימוש תפקידם החינוכי - הכרה בחשיבותם ובמשמעותם הרבה, ומתוך רצון לסייע בידי העוסקים במלאכה למלא את תפקידם ושליחותם בצורה הטובה ביותר האפשרית.

"המעורר" פועל במגוון אופנים כגון ימי עיון, סיורים, מסעות חינוכיים, סדרות חינוך, תכניות להעצמת אנשי הקבע, במטרה לחזק את היחידות והמשרתים עפ"י ערכי הארגון (רוח צה"ל, מסמך יעוד ויחוד, ערכי מג"ב ומשטרת ישראל וכו') ולבסס את התפיסה הרואה בשירות ביטוי משמעותי בחברה הישראלית לאחריות, עשייה והגשמה ציונית ואישית. כל זאת תוך שימת דגש על מקום הסגל הפיקודי והחינוכי כמובילי הפעילות החינוכית וכנושאים המרכזיים לאחריות המסרים. פעילות חינוכית זו מושתתת על תפיסת "המפקד המחנך", מתוך כך מכוונת פעילותנו בעיקר אל סגלי הפיקוד של היחידות השונות, ובכלל זה סגלי החינוך השונים ביחידות, בבסיסי ההדרכה ועוד.

במרכז ההדרכה "המעורר" פועלים כ-200 מדריכים מכל קצוות הארץ. המדריכים שלנו מוסמכים ומנוסים בשדה החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, בהיסטוריה ובמורשת של עם ישראל, חברים בתנועת דרור ישראל – תנועה רעיונית, חברתית וחינוכית שהוקמה ב-2006 ע"י בוגרי תנועת הנוער העובד והלומד.

בחוברת הבאה מוגשים מספר מודלים החל מסיורים חד יומיים ועד מסעות חינוכיים בני מספר ימים שכולם מכוונים להעניק ליחידות השונות בצה"ל את האפשרות לקיים תכניות המדויקות והמותאמות לאנשי הקבע על פי המקצוע הייחודי שבו הם עוסקים, דרגתם והדילמות הייחודיות המעסיקות אותם. מטרת התכניות היא העצמת אנשי הקבע בבחירתם כמשרתים וכמפקדים, חיזוק תחושת השליחות שלהם והעמקת בחירתם בשירות במערכת הביטחון. לצורך הנגשת המודלים לשטח, יסומנו התאמות ייחודיות (לדוג' מודלים המותאמים ליחידות טכנולוגיות). כלל ההזמנות הכרוכות בביצוע הפעילות (למעט הובלות) יבוצעו דרך מכון "המעורר" לטובת יצירת מעטפת שלמה לביצוע הפעילות (כולל לינות ומזון).

תוכן עניינים

פעילות חד יומית - ימי עיון וסיורים

8	אתגרי הלכידות בחברה הישראלית - סיור בחיפה
10	החזון, המציאות ואנחנו - סיור בתל אביב
12	בנגב יבחן העם בישראל - סיור במצפה רמון
14	"עוטף ישראל" - חוסן לאומי וכח עמידה - יום עיון בנגב הצפוני
16	"בדרך אל העיר" - יום סיור במבואות ירושלים
18	הכרעות מעצבות - סיור בתל אביב
20	יום עיון בנושא כשירות חינוכית למפקדים וסגלי פיקוד
22	יום הזכרון לרצח יצחק רבין - תערוכה
23	100 שנות הגנה - יום סיור באתרי מורשת

תכניות דו-יומי

30	דו-יומי בהובלת מפקדים בירושלים
32	אל הנגב! - דו-יומי מפקדים בשבילי התנ"ך
34	דו-יומי שליחות - מתווה נגב
36	דו-יומי להעצמת אנשי הקבע בנושא שליחות - מתווה ירושלים
38	דו-יומי להעצמת אנשי הקבע בנושא שליחות - מתווה צפון
40	דו-יומי להעצמת אנשי הקבע בנושא שליחות - מתווה נגב מערבי
42	דו-יומי מילואים

תכניות תלת יומי ומסעות

46	"בשביל ישראל" - תכנית להעצמת אנשי הקבע
48	בשביל ישראל - מודל עמקים
50	בשביל ישראל - מודל מדבר יהודה
52	בשביל ישראל - מודל גליל מערבי
58	מסע בעקבות שרשי רוח צה"ל

פֿאַנעזיר

פעילות חד יומית ימי עיון וסיורים



אתגרי הלכידות בחברה הישראלית

סיור בחיפה

הנושא/ תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית
אוכלוסית יעד: מ"מ | סרן-רס"ן | נגדים - קבע ראשוני

מטרה חינוכית לפעולה:

1. מפגש עם סיפורים ממלחמת לבנון השנייה בדגש על אתגר לכידותה של החברה הישראלית כפי שהשתקפה בקיץ 2006.
2. היכרות עם מאפייניה של שכונת הדר בחיפה על המרקם האנושי המגוון הקיים בה, על התמורות שחלו בשכונה בעשור האחרון והבחירות שנעשו לטובת חיים משותפים טובים.
3. בחינת זהותו האישית של המפקד כחלק משירותו במסגרת השואפת ללכידות - היחידה כמשפחה/קהילה - ותפקידו ביחס לאתגרי הלכידות שלה.

הכלי החינוכי: יום סיור עירוני

פירוט הפעילות :

תחנה 1 | גן הזיכרון ועיריית חיפה | סדנת פתיחה

חזון הרצל ביחס לחיפה, במלאת 120 שנים לקונגרס הציוני הראשון והנחת הקשר שבין סולידאריות לחוסן חברתי כמו שמבוטא בדו"ח וינוגרד והנחת "שאלות החקר" לסיור:

- למה כל חברה זקוקה ללכידות כדי להתקיים אבל החברה הישראלית זקוקה להרבה?
- מה בונה לכידות? מה שוחק אותה?
- מה נוכל לקחת מהתכנים האלה לבניית וחיזוק המחלקות שלנו?

תחנה 2 | הדואר | 14 שנים למלחמת לבנון השניה

ביטויי העמידה של החברה והעורף במלחמה. חיפה, למרות המחירים הכבדים שספגה במהלך מלחמת לבנון השניה, סומנה כ"חברה חזקה" – מה נתן לעיר ותושבים בה את היכולת לעמוד איתן במהלך המלחמה?

- מה הם המרכיבים של חוסן חברתי?
- ומה הם המרכיבים של חוסן ביחידה צבאית?

תחנה 3 | בניין הטכניון הישן | החינוך בחזון הציוני ובמציאות כיום, בכלל וגם בצה"ל

היכרות עם "מלחמת השפות" כאירוע מכונן בעיצוב התרבות הישראלית ובחינה של ההתגייסות ביישוב למאבק בנושאי חינוך ושפה. נשליך את השיח על השפה העברית כמרכז משותף על המציאות היום ודרכו נפתח מבט על הקבוצות השונות המרכיבות כיום את החברה הישראלית ואת שכונת הדר. נשאל איך נראית התמודדות על היכולת של ציבורים בישראל להירתם למטרות לאומיות ולהגדיר אתוס משותף.

שיח בהובלת המפקד / לבנת מפקד

- המשתתף יסתכל על המפגש בין אוכלוסיות שונות בצבא מפרספקטיבה רחבה-חברתית מחד ומפרספקטיבה פיקודית-חינוכית מאידך
- המשתתפים ידונו בפוטנציאל הטמון במפגש הזה וגם באתגריו וישתפו אחד את השני מחוויותיהם

תחנה 4 | מדרחוב נורדאו | אתגרי קליטת העלייה ומגמות בחברה בשנות ה-90

- דרך הליכה רגלית לאורכו של מדרחוב נורדאו נכיר את הקהילות והקבוצות השונות אשר מרכיבות את השכונה: וותיקים, עולים חדשים, ערבים, חרדים. נציף מתחים ואתגרים במפגש בין הקבוצות השונות ובחיים המשותפים בשכונה.
- איך נראים אתגרי השירות המשותף אצלנו ביחידה? איך מחזקים את המרכז המשותף? הבנה שהמשימה של היחידה היא רכיב משמעותי ביצירת הלכידות.

תחנה 5 | גן בנימין | היכרות עם קהילות הדר

"שכונת הדר היא הדבר הקרוב ביותר להגשמת חזון האחדות – שלל מקומות תרבות וביילוי בהם ניתן למצוא רב תרבותיות בהתגלמותה. בשכונה קיים מגוון אנושי המייצג את החברה הישראלית על שלל גווניה (חילונים, דתיים לאומיים, חרדים, ערבים ועולים חדשים צעירים ומבוגרים). לאחר מאבקים של התושבים, נעתרה עיריית חיפה לבקשתם והקימה את גוף 'מנהלת קהילת הדר חיפה' במטרה לסייע לתושבי השכונה ולהעניק מענה לצרכיהם."

מתוך דברי ההסבר של ועדת פרס הנשיא לאחדות ישראל 2017

נכיר את תהליך ההתחדשות של העשור האחרון בשכונה והקמת קהילות הדר: קיבוץ המחנכים, כפר הסטודנטים, גרעין תורני, קהילה חרדית של יוצאי צבא, בוגרי כפר הסטודנטים. נפתח שיח על בחירות אישיות לאור חזון וערכים חברתיים.

תחנה 6 | מרכז השיח

מרכז השיח הוא יוזמה קהילתית/שכונתית ליצירת מקום מפגש לקבוצות ותושבי השכונה. נגיע למקום, נשמע את סיפורו ונשב לשיח מפקד באחת מכיתותיו.

אופציה למפגש עם פעילים בשכונה.

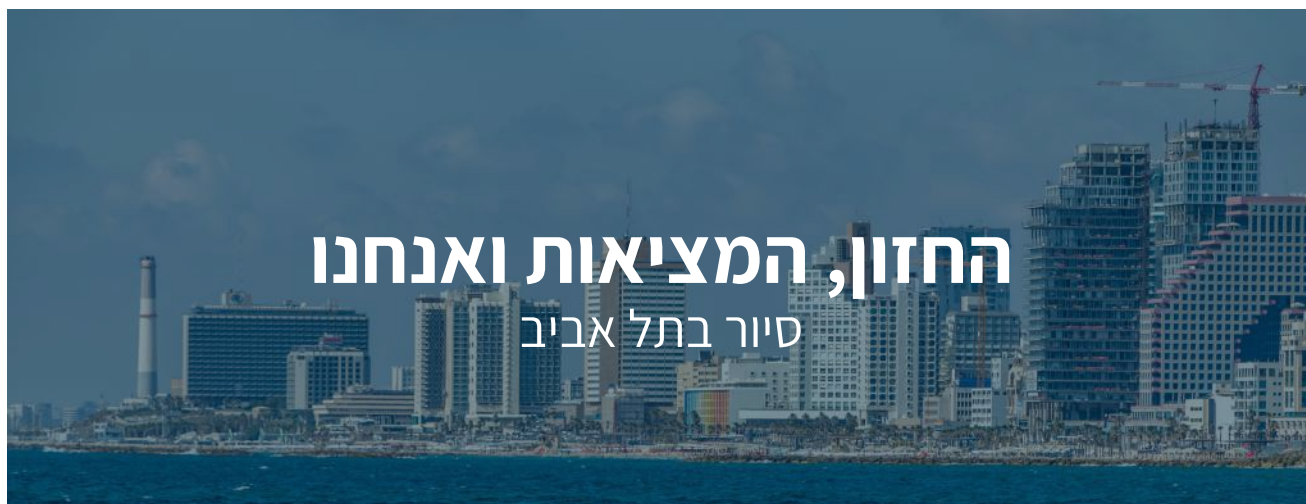
סיכום מפקד לסיום: אתגר הלכידות ביום יום המשימתי של היחידה.

- קשירת הערכים והתכנים עליהם עברנו במהלך הסיור לכדי האתגר הפיקודי ביחידה.
- חיזוק היעוד המשותף של אנשי הקבע ביחידה וחיבור תכני הסיור לתחושת שליחות ואחריות שלהם. חיזוק תחושת הלכידות היחידתית
- לתת במה לתחושות ולמחשבות המשתתפים ביחס לתכני הסיור

אנשי שיח אופציונליים בהדר:

מיטל רוט – תושבת שכונת הדר ורכזת מועצת הקבוצות.

חגית שוורצמן – פעילה שכונתית, חברה בוועד הורים שכונתי ומקדמת יוזמות של קליטת עלייה בשכונה.



החזון, המציאות ואנחנו

סיור בתל אביב

הנושא/ תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית
אוכלוסית יעד: מ"מ | סרן-רס"ן | נגדים - קבע ראשוני

מטרה חינוכית לפעולה:

1. **חזון** - המשתתפים יחשפו אל עיקרי חזונו החברתי של הרצל ואל העיר תל אביב כזו שהקמתה ביטאה ניסיון מרחיק לכת ונועז להגשמת חזון זה. המשתתפים ישוחחו על רלוונטיות החזון הציוני לימינו ויכולתו להוות את המרכז המשותף לחברה הישראלית.
2. **מציאות** - היכרות ולמידה על מגמות המאתגרות את הלכידות החברתית בימינו ובירור היכולת לחזקה.
3. **אנחנו** - המשתתפים יבררו את מידת השפעת מגמות אלו עליהם ועל יחידתם, ויבחרו להתמודד עם מצב זה, באמצעות פעולתם המקצועית, החינוכית והערכית. המשתתפים יעמיקו את הכרתם כי הם מהווים בתפקידם ערך חשוב המשפיע על כלל החברה הישראלית וכי בכך מעשיהם יכולים לתרום לחיזוקה ולכידותה.

הכלי החינוכי: יום סיור עירוני

פירוט הפעילות:

תחנה 1 | מגדל שלום | הקמת תל אביב

- הכרות עם סיפור הקמתה של תל אביב וימיה הראשונים, באמצעות סיור בתערוכות המרכז להכרת ת"א - ברור הקשר שבין הקמת העיר העברית הראשונה לחזונו של הרצל כפי שמבוטא בספרו 'אלטנוילנד'.
- הכרות עם מתחים בבנייתה של חברה עברית חדשה בארץ ישראל - עמידה על מאפיינים מרכזיים המרכיבים מרכז קושר ומשותף לחברה: תרבות, אחריות על החברה ושפה עברית.
- מדרש תמונה על תמונתו של עקיבא אריה וייס במעמד הגרלת הצדפים ביסוד העיר - מהי תפיסת האחריות הנדרשת ממנהיג?
- יציאה לסיור בעיר כשבכל תחנה נפגוש פיסה מרוח צה"ל ודרכה נבחן את החזון, את המציאות וגם את עצמנו.

תחנה 2 | בית הכנסת הגדול ברחוב אלנבי

הכרות עם סיפור הקמתו של בית הכנסת ועם כוונתו להיות מרכז לכלל יושבי העיר תל אביב ללא קשר לזהותם, לעדתם או למוצאם.

- דיון סביב הטקסט "כור היתוך בטמפרטורה נמוכה" מתוך "משא כומתה" לאלעזר שטרן.
- שיחה על אתגר החיים המשותפים בחברה רב-תרבותית ודיון על האתגרים הפיקודיים הנגזרים מתוך כך למפקד ביחידה הצבאית. המפגש בין אוכלוסיות שונות בצבא מפרספקטיבה רחבה-חברתית מחד ומפרספקטיבה פיקודית-חינוכית מאידך.

תחנה 3 | מול מוזיאון ההגנה

הכרות עם העקרונות המכוננים בהקמת ארגון ההגנה, ובראשם גיוס כללי-התנדבותי, בשירות העם ומוסדותיו; ובניגוד אליהם, עם ערכי הארגון שקדם לו, ארגון "השומר" שכללו סלקטיביות ולחימה כמקצוע.

- בירור חשיבות מוטיבציית השליחות בשירות בצה"ל בימינו והנחלתה.
- היחשפות למקומו המרכזי של החינוך בחברה הטובה עפ"י הרצל, והתפקיד אשר מיועד לו.
- ברור התפקיד הקיים כיום לחינוך בישראל בכלל ובצה"ל בפרט. ברור מקומו של החינוך לתפקיד המפקד – האם הוא בונוס, עול, או גורם הכרחי?

תחנה 4 | גן החשמל | אתגרי המרכז המשותף ביחידה | מועבר על ידי מפקד הסיוור

הכרות עם המקום ששימש מרכז ידוע לשמצה לנוער בסיכון, לזנות נוער, ולפעילות עבריינית ועבר בשנים האחרונות שינוי מרחיק לכת. ברור הדרכים השונות להתמודד עם המצוקה והקושי של אוכלוסיות קצה בחברה, כפי שמשתקף מקורותיו של הגן, בהתמקדות על גיוס בצה"ל.

- שיחה על התמודדות המפקדים ביחידותיהם עם נוער בסיכון כדוגמא לקשר האחריות בין הצבא לחברה. מה ההתמודדות הזאת דורשת מהם, מה זה דרוש מהצבא, מה זה נותן לנער?

תחנה 5 | מתחם התחנה המרכזית הישנה

מפגש עם "החצר האחורית" של ת"א על רקע הבחירה להשקיע כח גדול מאוד על היכולת לקחת אחריות על המתרחש.

- השלכת המושג "חצר אחורית" לחיי היחידה – דיון בהובלת המפקד – על היכולת "לראות יותר" ועל הבחירה לקחת אחריות רחבה על החיילים ועל רוח היחידה.
- קשירת הערכים והתכנים עליהם עברנו במהלך הסיוור לכדי האתגר הפיקודי ביחידה.
- חיזוק היעוד המשותף של אנשי הקבע ביחידה וחיבור תכני הסיוור לתחושת שליחות ואחריות שלהם. חיזוק תחושת הלכידות היחידתית.
- במה לתחושות ולמחשבות המשתתפים ביחס לתכני הסיוור.

מיקום/ לבנת המפקד: הדרכת התחנה "אתגרי המרכז המשותף ביחידה" בגן החשמל בנושא הקשר בין הצבא לחברה והאתגרים הפיקודיים שעולים מכך. סדנת סיכום מובנית.



בנגב יבחן העם בישראל

סיור במצפה רמון

הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית
אוכלוסית יעד: מ"מ | סרן-רס"ן מומלץ ליחידות צה"ל העוברות דרומה (תקשוב/אמ"ן)

מטרה חינוכית לפעולה

1. היכרות עם סיפור הקמתה של מצפה רמון השזור בהתמודדויות של מדינת ישראל הצעירה בשנות ה-50.
2. חשיפה לאתגרי הלכידות החברתית בימינו בישראל בכלל ובפריפריה בנגב בפרט.
3. חיזוק הזיקה והקשר של המשתתפים לנגב.
4. חידוד משמעותו החינוכית והחברתית של השירות בצה"ל וחיזוק הכרת המשתתפים בתפקידו של צה"ל כצבא-העם בהתמודדות עם האתגרים של החברה הישראלית.

הכלי החינוכי: יום סיור עירוני

פירוט הפעילות:

חלק 1 | סיור עירוני במצפה רמון

- תצפית על המכתש - הכרות עם ההתיישבות החלוצית-ציונית בנגב והדילמות העולות ממנה, תוך התמקדות במפעל עיירות הפיתוח דרך סיפורה היחודי של מצפה רמון.
- מול שיכון משרד הביטחון - היכרות עם יחסי פריפריה-מרכז ועם המציאות החברתית-כלכלית של ישראל שמשתקפת בחבל ארץ זה והתמודדויות עבר של צה"ל עם הסוגיה.
- מלון רמון - בחינת סוגיית החלוציות הנדרשת בישראל של העת הזו וברור האתגרים העומדים בפני החברה הישראלית כיום.
- המרכז המסחרי - היכרות ומפגש עם עשייה ויוזמות חברתיות ותרבותיות מן השנים האחרונות, ביניהן קואופרטיב "העגלה" שהוקם ע"י תושבים.

חלק 2 | מפגש

מפגש עם איש שיח על החיים בפריפריה, וספציפית מצפה רמון, ועל הדילמות בחייו הקשורות לחיים כאן, ליוזמות חברתיות, לדילמות מחיי היום יום של הישוב, ולהתמודדות האישית שלהם עם אתגרי החיים בנגב.

חלק 3 | אופציה: ביקור במרכז המבקרים מצפה רמון

מרכז המבקרים ע"ש אילן רמון נפתח מחדש לפני כ-6 שנים לאחר שעבר שיפוץ וחידוש. חלקו הראשון של הביקור מוקדש לזכרו של האסטרונוט הישראלי הראשון אילן רמון, לסיפור חייו ולסיפור המסע הטראגי אל החלל בו השתתף. חלקו השני של המרכז מוקדש למכתש רמון וסוקר את היווצרותו, התופעות הגיאולוגיות שבו, והצומח וחי הייחודיים שהתפתחו בו.

חלק 4 | סדנת מפקד

ברור מקומו ותפקידו החינוכי של צה"ל בחברה הישראלית, וחיוזוק ראיית המשתתפים את שירותם כביטוי עכשווי משמעותי לעשייה ציונית שנדרשת גם כיום.

חידוד תפקידם הייחודי ודרכי ההתמודדות של המפקדים במפגשם עם המתחים שעלו בסיור ביחידותיהם.

חידוד הכוח וההשפעה הרבים הקיימים בידיהם מתוקף שרותם הצבאי, ומתוך כך עמידה על יכולתם להתמודד, באמצעות עשייתם עם המגמות בישראל בעת הזו שאליהן נחשפנו לאורך היום.

מיקום/ לבנת המפקד: משבצת הסיכום בהצפת הביטויים של האתגרים שעלו בסיור בתוך חיי היום יום של היחידה ודרישה מהמפקדים לעמוד בהם.

אנשי שיח אופציונליים בקואופרטיב "העגלה" ובמהלך הסיור:
צור וילמן/ שלום דנוף – תושבי מצפה רמון, מנהלים ויזמים של קואופרטיב "העגלה", אנשי חינוך, חברים בגרעין משימה שהתיישב במצפה רמון לפני כ-15 שנים.



הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית
אוכלוסית יעד: מ"מ | סרן-רס"ן | נגדים | פיקוד בכיר

מטרה חינוכית לפעולה:

1. היכרות עם תולדות ההתיישבות היהודית בנגב המערבי, על אתגריה לאורך השנים.
2. העמקה במרכיבים הבונים את חוסנה הלאומי והחברתי של מדינת ישראל.
3. בחינת ההשפעה ההדדית בין הצבא ובין החברה האזרחית לנוכח אתגרי הקיום באזור.
4. חיזוק הגאווה החילוית של המפקד מתוך ההכרה במשמעות הרחבה ואחריותו ביחס לחברה הישראלית ותחושת השליחות בביצוע משימותיו.

הכלי החינוכי: יום סיור עירוני

פירוט הפעילות:

חלק 1 | גבעת תום ותומר | "ארץ אשר נתנו לה אוהביה כל אשר היה לתת"

נפתח בסיור בגבעת תום ותומר – גן בוטני לצמחי ארץ ישראל ואתר הנצחה לחללי אסון המסוקים.

- "הציונים וארץ ישראל" – זו הכותרת של ברכת המבקרים בגן – נפתח את הסיור ואת היום בשאלה מה זה אומר לאהוב את ארץ ישראל? מה זה דורש? איזה מחירים משלמים בשם אהבה זו?
- **דיון בהובלת המפקד:** "73 פנים לישראליות" – בשנת 2017 עשרים שנה לאסון המסוקים, משפחות החללים ערכו מיצג לזכרם - בהזמנה למיצג כתבו משפחות החללים: "73 לוחמים, 73 ישראלים, שונים זה מזה בדעות, באמונות בהשקפת העולם, התנדבו לשרת יחד, ויחד שילמו בחייהם למען המדינה. דווקא בימים בהם ארצנו מפולגת, אנו מבקשים ליצור לזכרם אירוע מאחד, המדגיש את החיבור עמוק של כל קצוות האוכלוסיה למדינה שלנו". נפתח דיון על המאחד והמלכד בחברה הישראלית סביב המשימה משותפת.
- "כח עמידה הנו אורך הנשימה של אומה במלחמה ממושכת והוא נקבע לפי משאבי רוח וחומר" (סא"ל אברהם זוהר) נשאל ביחד איך חברה יכולה לקום מאסון כל כך גדול, מה נדרש מחברה להמשיך ולא להישבר. נמפה את המשאבים החומריים והרוחניים שיש לחברה ישראלית היום. נבחן מה מקומה של תחושת השליחות בחזקו של כח העמידה.

חלק 2 | סיור בקיבוץ נח"ל עוז

קיבוץ נח"ל עוז הינו האחזות הנח"ל הראשונה שהוקמה בשנת 1951 ע"י גרעין של נח"לאים צעירים ממרכז הארץ, בסה"כ 4 ק"מ מעזה. עם חלוף השנים התמודד הקיבוץ עם אתגרי קיום ביטחוניים וחברתיים, שאינם נראים ממרחק הזמן והמקום, וחרף אתגרים אלה הצליח לשגשג ולגדול. בחלוף השנים מאז "צוק איתן" אף הצטרפו לקהילת הקיבוץ מאה וחמישים נפש. במהלך הסיור נבקר בתחנות הבאות:

- **"העמדה הקדמית" תצפית בגדר המערכת** – סק"ג והיכרות עם המשמעות של החיים ביישוב צמוד גדר.
- **מרכז המבקרים "עוז בנגב"** – היכרות עם סיפור ההתיישבות של נח"ל עוז כהאחזות הנח"ל הראשונה, בירור מקומו של צה"ל במשימות הלאומיות אז והיום.

חלק 3 | סיור עירוני בשדרות

שדרות, אשר מאז שנת 2001 סופגת טילים משכנתה עזה, הפכה בשנים האחרונות לסמל שמספר את אתגרי החיים על הגבול בימינו. סיפורה של שדרות מזמן לנו גם את סיפור העלייה לארץ והקליטה בה, אשר דרכו נתחבר לשיח על השתלבות חברתית, נברר מה המשמעות של "להיות חלק". שאלות אשר נדונות כולן בצל החיים על הגבול. נברר מהן דרכי התמודדות של חברה עם המצב הביטחוני – מה מחזק חברה? מה מחליש אותה? איך בונים חוסן חברתי?

תחנות הסיור:

- **מצפה שדרות** – מור"ק הארבעה ממבצע צוק איתן, תצפית על עזה ועל העיר שדרות, הנחת מושגי היסוד של הסיור: טרור וחוסן.
- **אל מול בית העלמין של שדרות** – סיפור ההקמה של מעברת גבים-שדרות והאתגרים והמאבקים שהיו בתקופת ההקמה- קליטת עלייה בשנות ה-50, פער תרבותי בין העולים לוותיקים, החיים בפריפריה, תחושת החלוציות והשליחות של תושבי המקום. דיון מרכזי: מה הם הדברים המחברים בין כל הקבוצות – סביב מה מתלכדים?
- **גן המשאלות** – גן משחקים ממוגן בו נכנס לחוויית החיים המורכבת של תושבי שדרות ונעסוק במרכיבי החוסן החברתי, נלמד ממה הוא מורכב ומה ניתן ללמוד מכך על החוסן בשירות הצבאי ובכלל.
- **מרכז העיר שדרות** – "שדרות ובית איש וכינור", תרבות ויצירה מקומית, אחריות אזרחית וחוסן קהילתי – מהי ההשראה שניתן לקחת מתושבי שדרות עבור ישראל כולה?

מיקום/ לבנת המפקד: הדרכת לבנת מפקד בגן תום ותומר "73 פנים לישראליות". הדרכת סדנת סיכום מובנית.

אופציות לאנשי שיח בשדרות:

יענקלה כהן – מהגרעין המייסד של קיבוץ נח"ל עוז
חקלאי מהעוטף – שיח על חשיבותה של החקלאות לציונות ולבטחון המדינה אז והיום.
מעין לובינשטיין – בעלת תואר ראשון בחינוך, מנהלת את יחידת הנוער בשדרות. אחראית לפעילות הנוער בשגרה ובחירום.



בדרך אל העיר

יום סיור במבואות ירושלים

הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית
אוכלוסית יעד: סרן-רס"ן

מטרה חינוכית לפעולה:

1. העמקה בסיפור ההיסטורי של המאבק על הדרך לירושלים במלחמת העצמאות, היכרות עם דמויות מופת ובחינת הכרעתן בדילמות פיקודיות.
2. זיקוק הכרעות היסטוריות שעיצבו את צה"ל ואת דמותו עד ימינו - טהר הנשק, דמות המפקד והקשר שבין הצבא לחברה.
3. חיזוק רוח צה"ל כאמת מידה לדילמות ערכיות בפיקוד.

הכלי החינוכי: יום סיור באתרי מורשת

פירוט הפעילות:

תחנה 1 | פתיחה במצפור שער הגיא

רקע היסטורי על היישוב היהודי בארץ ב-48, ותמונת המצב באזור ירושלים בפרוץ מלחמת השחרור (ישובים, כוחות, דמויות מרכזיות).

חשיבותה האסטרטגית של הדרך לירושלים מבחינת היישוב היהודי בארץ.
נעשה זאת ע"י השמעת שיר, קריאת סיפורים אישיים של לוחמים, והדרכה באתר (הסבר על האנדרטה + מפה ותצפית)

תחנה 2 | הקרב על הקסטל

מורשת הקרב על הקסטל:

- תצפית: היכרות עם מלחמת העצמאות דרך המושג "ניצחון הרוח" כפי שבא לידי ביטוי בהכרעה על פריצת הדרך לירושלים ובחינת המשמעות של מרכיב זה גם בימינו אנו.
- סיפור מורשת קרב והובלת שיחה על ידי המפקד - "הטוראים ייסוגו המפקדים יישארו לחפות" - באמצעות המור"ק מעורר ההשראה נפתח את הערכים העומדים מאחורי המושג "אחרי!". בשיח בהובלת המפקד נברר את מקומו של "האחרי!" בתפקיד המפקד והאתגרים שזה מזמן
- תחנות אתגריות: התנסות בערכי צה"ל של היום - באמצעות מס' תחנות אתגריות המצויות באתר נשרטט את הערכים המגולמים במשימתם היומיומית של אנשי הקבע ביחידה ונדון בחוויה ובאתגרים של בחירה בחיים של שליחות.

תחנה 3 | מוצב הרדאר

עליה למגדל התצפית המרשים ותיאור של המקומות השונים הנשקפים ממנו והדרכה של מורשת קרב מוצב הרדאר. היכרות עם משורר התקופה- נתן אלתרמן ושירו "על זאת", דיון בסוגיה של מוסר בלחימה. נעשה זאת ע"י הדרכה באתר, קריאת סיפורים אישיים של לוחמים ודיון על שירו של אלתרמן.

מסלול טיול אופציונלי | מסלול רגלי בין מוצב הרדאר לבית העלמין של קרית ענבים

תחנה 4 | בית העלמין בקרית ענבים

- סיפורו של בית הקברות, סיור בחלקה הצבאית והדרכה באנדרטה לזכר לוחמי חטיבת הראל. סיפורם של הלוחמים:
- עדות של "רעננה" וסיפורו של בית העלמין ומטה הפלמ"ח שישב בתוך הקיבוץ – דיון מרכזי: הקשר בין צבא לחברה אז והיום.
 - "נצר אחרון" – דיון מרכזי: דיון על קליטת עלייה בצבא ונגזרות של אחריותו של המפקד.
 - קריאה ב"חברים מספרים על ג'ימי" ליד קברו – דיון מרכזי: דגשים חינוכיים בהכשרת מפקדים, חזון ומציאות, שליחות.
- דיון מפקד: מה נתן ללוחמי תש"ח את ה"עוצמה הנפשית" להתמודדויות הקשות שזומנו להן? איך מעוררים כאלו עוצמות נפשיות? האם צריך כאלו גם כיום?

סיכום הסיור - מפקד

משמעותה של המורשת שהכרנו במהלך היום. הבחירה לאחוז בנשק ולהילחם גם במחיר של סיכון החיים ויחד עם זאת לאחוז בעמדה מוסרית בתוך מציאות של מלחמה. מה אנחנו מצויים ללמוד ממורשת זו למציאות חיינו כיום?

מיקום/ לבנת המפקד: הדרכת מור"ק הקסטל – מערך מובנה





הכרעות מעצבות סיור בתל אביב

הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית
אוכלוסית יעד: סרן-רס"ן | פיקודבכיר | נגדים - קבע מובהק

מטרה חינוכית לפעולה:

1. היכרות עם מבחר דמויות מופת ובחינת בחירתן לקחת אחריות ולפעול על מנת להשפיע על החברה הסובבת אותן.
2. ניתוח ולימוד כלים לחיזוק היכולת לקבלת החלטות ויצירת דימוי משותף של דמות ואופי המפקד ביחידה.
3. חיזוק רוח צה"ל כאמת מידה לדילמות ערכיות בפיקוד.

הכלי החינוכי: יום סיור עירוני

פירוט הפעילות:

פתיחה | בית ביאליק

משני עבריה של המזרקה בכיכר ביאליק נמצאים 2 מוקדי ההנהגה המרכזיים של תל אביב טרום המדינה: בית העיר (עיריית תל אביב ומקום מושבו של דיזנגוף) מחד, ובית ביאליק (המשורר הלאומי) מהצד השני. נפתח בזיקוק תכונות ומאפיינים של הנהגה מתוך דמויות אלו וחזונם כלפי העיר אותה הקימו - תל אביב.

במהלך היום נבחן צמתי הכרעה הרי גורל ואף היסטוריים. אך כשנתבונן בהם מעט מקרוב יותר נגלה שהכרעות אלו נעשו על ידי בני אדם והוצאו מן הכוח אל הפועל על ידי בני אדם, שלעתים אפילו לא ידעו בזמן אמת מהי ההיסטוריה העצומה שלה הם שותפים ושאותה מימשו בעשייתם ובהכרעותיהם

תחנה 2 | בית העלמין טרומפלדור

הנושאים בהם נעסוק בחלק זה:

- הכרות עם ההיסטוריה של התפתחות כוח המגן העברי ועמידה על יסודות מרכזיים בהתהוותו, דרך בחינת הקמתו של ארגון ההגנה ע"י אליהו גולומב. דיון מרכזי: על ערכו של צה"ל כצבא עם.
- מפגש עם מורשתן של מס' דמויות מופת כגון י"ח ברנר, משה בלינסון, משה שרת ושלמה שמיר (ועוד) ובחינת התייחסותם לסוגיות מתחום עיצוב תפיסת ההגנה ביישוב.
- יצירת תמונה מקיפה יותר של דמותו הייחודית של המפקד העברי ובחינה ראשונית של מידת היותה רלוונטית גם כיום בעיני המשתתפים.

תחנה 3 | כיכר לונדון

כיכר לונדון, על חוף ימה של תל אביב, נקראה כך כמחווה לעמידתה של העיר לונדון במהלך ה"בליץ" במלחמת העולם השנייה. באתר אנדרטה של ספינת מעפילים ועליה חקוקים כל שמות אניות המעפילים. עצם קיומם של שני אלו באותו המקום מעלים את המתח של תחנה זו – מחד מחווה לבריטניה על עמידתה במלחמה ומאידך ההעפלה שהיא סמל המאבק הכביר של העם היהודי במדיניות האימפריה הבריטית.

- היכרות עם מפעל ההעפלה כאחד משיאי המפעל הציוני וכביטוי מעורר השראה לאחריות היישוב על העם היהודי.
- היחשפות לעמדה המורכבת של בן גוריון "נילחם בספר הלבן כאילו אין מלחמה בהיטלר ונילחם בהיטלר כאילו אין ספר לבן" וברור משמעותה של תפיסה מורכבת זו ביכולתו של מנהיג לקבל החלטות גורליות ולשאת באחריות הנגזרת מכך.

תחנה 4 | מול אנדרטת אלטלנה | בהובלת מפקד הסיור

פרשיית אלטלנה היא פרשה כואבת בהיסטוריה של מדינת ישראל אך גם חשובה ללימוד ולהסקת מסקנות - כפיפותם ומרותם של הגורמים נושאי הכוח והסמכות למדינה ומוסדותיה מחד ו-קריאתו של מנחם בגין "מלחמת אחים לעולם לא" מאידך.

הנושאים בהם נעסוק בחלק זה:

- ציון ההכרעה הדרמטית שבהחלטה על הכרזת העצמאות.
- הכרות עם סיפור אלטלנה ויצירת דיון מעמיק בנושא אשר מוביל לחידוד עקרון כפיפות הדרג הצבאי לדרג המדיני.
- עמידה על הדילמה הקשה שנלוותה להכרעה זו, מתוקף היותה מחייבת עימות פנימי קשה. ניתן לקיים הדרכה זו גם בכיתה סגורה.

סדנת עיבוד | מפקד היחידה

שיח פיקודי על נושאים:

- רוח צה"ל - בין רף לסף.
 - דמותו של המפקד כמנהיג ביחידה – דילמות ומקורות השראה
 - דמותו של המפקד כמנהיג בחברה הישראלית
- חיזוק נכונותם של המשתתפים להרחיב את מידות האחריות החברתית והחינוכית שהם בוחרים לקחת במסגרת תפקידם.

מיקום/ לבנת המפקד: הובלת השיח על פרשיית אלטלנה וסדנת עיבוד מתוך מערך מובנה.





יום עיון בנושא כשירות חינוכית למפקדים וסגלי פיקוד

הנושא / תוכן: לכידות, רוח צה"ל, כשירות ערכית
אוכלוסית יעד: סגלי פיקוד

מטרה חינוכית לפעולה:

1. חידוד ההבנה שנדרשת ממפקד כשירות בתחום הפיקודי-חינוכי-ערכי ושהיא עניין מקצועי חשוב לתפקידו של המפקד.
2. הבנה כי השיח הערכי הוא הדרך היחידה להתנסות בערכים ולא רק ללמוד אותם כגופי ידע.
3. הבנה כי המשמעות של שיח ערכי היא להתנסות בדילמות ובהגשמה ולא רק ללמוד עליהם – פיתוח הכושר שמתרגם את זה למעשים ופעולות יום יומיות.
4. כלים ליכולת לזהות רבדים שונים של התרחשות ביחידה ברובד הערכי, החברתי והמקצועי-ערכי.

הכלי החינוכי: יום עיון

פירוט הפעילות:

סדנת פתיחה | המפקד העברי - קווים לדמותו

דרך ניתוח עדויות וציטוטים של מפקדים, המספרים על תפישת האחריות שלהם, נרחיב את מנעד האתגרים והאחריות החינוכית של המפקד. לעיבוי השיח נקרא מספר קטעים מאת יגאל אלון על דמותו של המפקד. מתוך כל אלו נעמיד אמות מידה משותפות להמשך היום והשיחה.

מטרות וסוגיות מרכזיות בסדנה זו:

- היכרות עם תפיסות יסוד בעיצוב דמות המפקד בצה"ל ועמידה על ייחודה של דמות מפקד זו.
- בירור המושג 'המפקד המחנך' וביחנה עצמית של המפקדים ביחס למושג זה.
- עריכת היכרות עם תכנית הפעילות ביום זה ותיאום ציפיות לקראתה.

סדנה שנייה | "העוז לחנך" - כשירות חינוכית בפיקוד על בסיס שיטת ה- SPBL

(Social Project Based Learning)

בסדנה זו נלמד ובעיקר נחוה ונתנסה בפועל בשיטת למידה ועבודה ששואבת מהכלים הפדגוגיים החדשניים ביותר מעולם החינוך הבלתי פורמלי והלמידה החברתית ככלים היכולים לסייע בפתרון בעיות והרחבת סל הכלים למפקד המחנך, להטמעת חוויות מעצבות ומשמעותיות לאורך השירות של פקודיו ולחייהם בכלל. .

מטרות וסוגיות מרכזיות בסדנה זו: מהי למידה? מהי למידה חברתית וכיצד היא רלוונטית לנו כמפקדים, מהו תהליך חינוכי המייצר חוויות מפתח לפקודים ומכונן סוגיות מעצבות בחייהם.

- פעילות פתיחה: החינוך הבלתי פורמלי והלמידה החברתית, מושגי יסוד והתנסות חווייתית
- מפגש למידה ושיח עם מובילי פדגוגיית SPBL החינוך החברתי – מרכז ההדרכה של רשת דרור בתי חינוך
- סיעור מוחות: הצפת הבעיות המרכזיות העומדות בפני המפקד המחנך ובחירת הפרויקטים להתנסות מעשית בהשתלמות.

הרצאה | לבחירת היחידה

פני הדור: דור ה-Z מנקודת מבט חדשה, פוטנציאלים והזדמנויות.

מרצה: חן שמיר / עמרי בן חורין - מובילי מרכז ההדרכה "תוצרת הארץ" והוגי מיזם "רוג'ום" – קהילות צעירים.

אדריכלי העתיד: אפיון השינויים הדוריים בראי הטכנולוגיה תוך מתן כלים למנהיגות עתידית ולדמיון מה ידרש מהמפקד שנים קדימה על מנת ליצור מרחב השפעה בעולם של בינה מלאכותית וננו-טכנולוגיה.

מרצה: יהלי אדמתי - עתידנית, מובילת תהליכי מחקר וייעוץ עתידנות במגזר העסקי והציבורי

סדנה שלישית | אימון ערכי | בהובלת מפקד ההשתלמות

תרגיל "מרחב השיח" – ניתוח כלים ומרחבים פיקודיים שבהם אפשר להתמודד על הטמעת ערכים בעידן של שיח ברשתות החברתיות וסוגיות חברתיות מורכבות ורגישות. דיון על הכלים הפיקודיים-חינוכיים השונים שיש למפקדים בתפקידם ודיון על היכולת לזהות את הכלי הנכון לסיטואציה הספציפית.

נמשיך עם הערכת המצב החינוכית ודיוק האתגרים הפיקודיים-חינוכיים שיש למפקדים בתפקידם.

מטרות וסוגיות מרכזיות בסדנה זו:

- מה ההבדל בין ללמוד על ערכים לבין להתאמן בהם?
- עבודה עם הערכת המצב החינוכית של חיל החינוך בנושא אתגרי הדרג הפיקודי המדובר ותרגום האתגרים הכלליים למשימותיהם הצפויות.

מיקום/ לבנת המפקד: הובלת הסדנה השלישית "אימון ערכי" – מערך מוסדר



יום הזכרון לרצח יצחק רבין ז"ל

יום עיון יחידתי בנושא רצח ראש הממשלה ושר הבטחון באמצעות תערוכת מרכז הדרכה 'המעורר'

הנושא / תוכן: החברה הישראלית

אוכלוסית יעד: פיקוד זוטא | פיקוד בדרג ביניים | פיקוד בכיר

מטרה חינוכית לפעולה:

1. מיצוב זכרון הרצח ולקחיו כזכרון ממלכתי ולא מגזרי - יצירת שיח ביחידה המבטא אחריות משותפת על החברה ועל הדמוקרטיה הישראלית.
2. יצירת שיח על המלכד והמאחד בחברה הישראלית וחיזוק תפישתם של המשתתפים את אחריותם על יחידתם ופקודיהם.
3. חיזוק נכונותם וכשירותם של המפקדים וסגלי החינוך לעסוק בנושא לקראת ציון יום השנה ה-24 לרצח.
4. חיזוק הכרת השירות כשליחות של מפקדי צה"ל במשימתם.

הכלי החינוכי: תערוכה ניידת

מתווה הפעולה:

שימוש בתערוכה ניידת הניתנת להקמה בכל אתר בארץ על מנת לאפשר ליחידה לערוך פעילות חינוכית משמעותית בנושא זה בכל זמן ומקום ובמעורבות גבוהה של המפקדים ו/או סגל החינוך. התערוכה הנ"ל היא כלי הפותח אצלנו ב"המעורר" ומשמש אותנו בפעילות חינוכית בעשור האחרון במערכת החינוך ובמשמר הגבול. התערוכה שימשה את חיל החינוך בציון שנת ה-20 לרצח יצחק רבין בכנסי החיל ובפעילות חינוכית.

אופן הפעולה

- תערוכה אשר תפרס ביחידה ותודרך על ידי מפקדי היחידה/סגלי החינוך - הכנה עם המפקדים / סג"ח המועברת ע"י חונך מ"המעורר" ע"מ להכשירם להוביל בעצמם את המפגש, וחניכה בזמן הביצוע.
- "המעורר" יערוך יום הכנה/הכשרה למפקדים הכולל הדרכה בתערוכה עצמה וקבלת ערכות ומערכי הדרכה ויאפשר למפקדים להדריך בעצמם את פקודיהם בתערוכה.

חלק א' | הכנת מפקדים.

חלק ב' | מפקדים מדריכים תערוכה בחניכה וליווי של מדריך מ"המעורר".

חלק ג' | לבנת עיבוד של המפקד בנושא גבולות הדמוקרטיה והמחבר בחברה.



100 שנות הגנה

בעקבות שרשי רוח צה"ל

הנושא / תוכן: רוח צה"ל, מורשת צה"ל,
אוכלוסית יעד: פיקוד זוטור | פיקוד בדרג ביניים | פיקוד בכיר

מטרה חינוכית לפעולה:

1. העצמת זהותם של החייל והיחידה כעוד חוליה בשרשרת מגיני ובוניה.
2. חיזוק השייכות למסורת העם היהודי לדורותיו, מורשת מדינת ישראל וצה"ל וחיזוק הזיקה לערכי רוח צה"ל.
3. חיזוק ערך השליחות ואהבת הארץ מתוך מפגש עם מורשת ההגנה והגבורה ולציון 100 שנים להקמת ארגון ההגנה.

הכלי החינוכי: יום סיור יחידתי באתרי מורשת שונים ברחבי הארץ

רעיון מארגן:

חלק א' | ביקור באתר מורשת
חלק ב' | סיפור מורשת קרב ודין על רוח צה"ל
חלק ג' | לבנת מפקד לעיבוד היום וקשירת התכנים לאתגרי המפקד ביחידה

יום הסיור יכול לעבור בשני אופנים:

- כהכנת מפקדים מקדימה בשטח וחניכתם – המפקדים מעבירים את היום במלואו לחיילים.
- כיום סיור למפקדים המועבר על ידי מדריכי "המעורר".

את הרציונל הנ"ל ניתן לקיים במספר מוקדים ברחבי הארץ ע"פ הפירוט הבא:



רכס הכרמל | מחנה המעפילים בעתלית ומצפור דוד אייזן

חלק א' - העפלה והזיקה של העם היהודי לארץ ישראל

סיפור ההעפלה הוא פרק מרתק בתולדות מדינת ישראל והעם היהודי. צומת בו נפגשת ציונות להלכה עם המעשה: בריחה, העפלה, מחתרות ומאבק בשלטון הבריטי בדרך להקמת המדינה. נסייר במחנה המעצר בעתלית ודרך המיציגים במקום נברר ונדבר על ערכי היסוד של צה"ל. נספר גם את מבצע סיפור הפריצה למחנה ושחרור המעפילים העצורים ע"י כוח הפלמ"ח.

חלק ב' - מורשת קרב מלחמת ההתשה במצפור דוד אייזן בכרמל

מור"ק מלחמת ההתשה במצפור דוד אייזן ודיון על תחושת השליחות האישית ביחס למשימה.

חלק ג' - עיבוד יחידתי וסיכום היום באנדרטת אסון הכרמל

באנדרטת אסון הכרמל נכיר את סיפור גבורתם של כוחות הבטחון בנסיגתם להציל חיי אדם גם במחיר חייהם. לאורם נקיים סדנת סיכום: סדנה מתודית לבירור מושג השליחות והמנהיגות בעבור המפקדים תוך התייחסות לדוגמאות היסטוריות ודוגמאות מניסיונם הצבאי עד כה. בנוסף, בירור את תפקידם של המפקדים בחיזוק תחושת השליחות אצל החיילים.

בסוף היום- שיחה הקושרת בין חלקי היום השונים ושיחה בהובלת מפקד היחידה לחידוד המסר והתפקיד בהתאמה לצורכי היחידה.

הגליל העליון | תל-חי

חלק א' - חצר תל חי

במרץ 1920 עומדת קבוצה קטנה של מגינים בחצר של היישוב החקלאי תל-חי בפני מתקפה קשה של פורעים בדואים. קרב ההגנה הנואש בתל-חי וסירוב המגינים לנטוש את יישובם הפך למיתוס מכונן למדינת ישראל בכלל ולתפיסת ההגנה בפרט.

- סיפור ההתיישבות בתל חי וסיפורו של טרומפלדור, כמייצגי הכרעה מופתית של פרטים אשר בחרו לשאת באחריות כבדת משקל כלפי הכלל.
- בחינת מקומו העכשווי של אידיאל חלוצי זה בכלל בחברה וביחס לבחירה לשרת כמפקד בפרט.
- עמידה על היסוד החלוצי אשר קיים בעצם הבחירה להיות מפקד בצה"ל.

חלק ב' - מורשת קרב בגליל העליון: אנדרטת אסון המסוקים / מצפה

בניה

אתר מורשת לבחירת מפקד היחידה וסיפור מורשת הקרב באתר. ערך מוביל: הרעות.

חלק ג' - עיבוד יחידתי וסיכום היום - באריה השואג בבית העלמין כפר

גלעדי ואנדרטת המילואימניקים של מלחמת לבנון השניה

נעמוד על הקשר שבין 8 המגינים של תל חי לבין 12 הנופלים של גדוד 9255 במלחמת לבנון השניה.

סדנה מתודית לבירור מושג השליחות והמנהיגות בעבור המפקדים תוך התייחסות לדוגמאות היסטוריות ודוגמאות מניסיונם הצבאי עד כה. בנוסף, בירור את תפקידם של המפקדים בחיזוק תחושת השליחות אצל החיילים.



קיבוץ נען | סיור בין אתרי הקיבוץ

חלק א' - בית גלילי בקיבוץ נען

במקום תערוכה המספרת על חייו ופועלו של מפקד ארגון "ההגנה" ישראל גלילי, אשר עלה לארץ בגיל 4, היה נער עובד, ממקימי הקיבוץ נען ולימים שר בממשלות ישראל. נשוחח על פועלו, נכיר את ארגון ההגנה ונקבל השראה מדמותו. נברר עם המפקדים מהי שליחות.

חלק ב' - מורשת קרב - גרעין הצופים ו' במלחמת העצמאות - הסליק בבית החמרה

בית החמרה היה בית הלבנים הראשון בקיבוץ. הבית נבנה מעל פתח "סליק" הנשק האזורי של "ההגנה" במטרה להסתירו. הסליק והבית ממחישים את הקשר בין החברה האזרחית לבין הארגון הצבאי. נספר את סיפורם של חברי הכשרת גרעין הצופים ו' חברי ההכשרה היו בוגרי בתי ספר מקצועיים ונערים עובדים שהתארגנו במסגרת גרעין הצופים ו' בחיפה בשלהי 1947: גויסו לפלמ"ח בראשית מלחמת העצמאות ואחרי הכשרה בקיבוץ נען ובקבוצת שילר שירתו בחטיבות הראל והנגב והשתתפו בלחימה בחזיתות המרכז והדרום. אחרי המלחמה הקימו את קיבוץ רעים, לזכר חברי הגרעין שנפלו במלחמת העצמאות.

חלק ג' - עיבוד יחידתי וסיכום היום

סדנה מתודית לבירור מושג השליחות והמנהיגות בעבור המפקדים תוך התייחסות לדוגמאות היסטוריות ודוגמאות מניסיונם הצבאי עד כה. בנוסף, בירור תפקידם של המפקדים בחיזוק תחושת השליחות אצל החיילים. בסוף היום - שיחה הקושרת בין חלקי היום השונים ושיחה בהובלת מפקד היחידה לחידוד המסר והתפקיד בהתאמה לצורכי היחידה.

נגב מערבי | ניצנים ונגבה

חלק א' - ניצנים הישנה

שעות רבות של אש תופת, אלפי לוחמי אויב במטוסים וטנקים משוריינים מול קומץ של מגנים, חברי קיבוץ ניצנים ואנשי גבעתי, המצויידים במעט נשק קל. בין המגנים גם עשר נשים שלגביהן ההתלבטות קשה - האם להישאר ולהילחם על הבית או להתפנות יחד עם הילדים למקום מבטחים? ככל שעובר הזמן גוברת אש האויב ואוזלת התחמושת, התגבורת מתמהמהת להגיע ורבים הנפגעים. דילמת מפקד הכוח בעיצומה - האם הקרב אבוד או שיש להילחם עד הכדור האחרון? האם להיכנע? אלו דילמות הקרב הקשה של ניצנים בעת מלחמת העצמאות על מדינת ישראל.

במקום קיימת אנדרטה לאישה הלוחמת בה נפגוש ציטוטים של נשים יהודיות שלחמו ונפלו. ציטוטים אלו מהווים מצפן אישי ומוסרי של לוחמות שנפלו על הגנת הארץ.

חלק ב' - מורשת קרב בגבעה 69

קרב גבעה 69 נערך במלחמת העצמאות ב-10 ביוני 1948 בין כוח של הצבא המצרי ופלוגה ב' מגדוד 51 של חטיבת גבעתי. הקרב הסתיים בכיבוש הגבעה על ידי המצרים ונסיגת הפלוגה עם אבידות קשות - 20 הרוגים, פצועים רבים ושבוים. נקרא עדויות מהקרב וממפקדיו.

חלק ג' - עיבוד יחידתי וסיכום היום

סדנה מתודית לבירור מושג השליחות והמנהיגות בעבור המפקדים תוך התייחסות לדוגמאות היסטוריות ודוגמאות מניסיונם הצבאי עד כה. בנוסף, בירור תפקידם של המפקדים בחיזוק תחושת השליחות אצל החיילים. בסוף היום - שיחה הקושרת בין חלקי היום השונים ושיחה בהובלת מפקד היחידה לחידוד המסר והתפקיד בהתאמה לצורכי היחידה.



הנגב | מצפה רביבים ושדה בוקר מומלץ ומותאם ליחידות טכנולוגיות

חלק א' – מצפה רביבים

סיפורם של הצעירים והצעירות שבחרו להיות ראשוני המתיישבים בחבל ארץ נידח ולא מוכר זה - הבנת המושג חלוציות מתוך ההקשר המקראי שלו והיכרות עם האופן בו המתיישבים הציונים הראשונים בנגב מבינים את מעשיהם. היכרות עם מקורות הכוח וההשראה של צעירים אלו ועם חזונם בדבר פריצת הדרך אל הנגב וההתמודדות עם אתגרי המדבר כמשימה לאומית שעתידיה לשרת את היישוב כולו. עמידה על כוחו של היחד כמרכיב מרכזי שאיפשר את העשייה במקום ואת ההתגברות על המכשולים הרבים - על כוחו של ייעוד ומשימה משותפת ביצירת הכוח לפעולה משמעותית.

חלק ב' – מורשת קרב תש"ח בנגב - הקומנדו הצרפתי

"הקומנדו הצרפתי" היה כינוי של יחידת לוחמים דוברי צרפתית במלחמת העצמאות, רובם עולים יהודים ממדינות צפון אפריקה. חלקם לחמו במחתרת הצרפתית נגד הנאצים. נספר את סיפור היחידה בקרבות לכיבוש הנגב במבצע חורב, ונכנס לראשם של המפקדים בדילמות הפיקודיות שלהם בהתמודדות עם סיטואציות קשות תוך כדי הקרב ולאחריו בסוגיות הקשורות לרוח צה"ל.

חלק ג' – עיבוד יחידתי וסיכום היום

סדנה מתודית לבירור מושג השליחות והמנהיגות בעבור המפקדים תוך התייחסות לדוגמאות היסטוריות ודוגמאות מניסיונם הצבאי עד כה. בנוסף, בירור תפקידים של המפקדים בחיזוק תחושת השליחות אצל החיילים. בסוף היום - שיחה הקושרת בין חלקי היום השונים ושיחה בהובלת מפקד היחידה לחידוד המסר והתפקיד בהתאמה לצורכי היחידה.

עמק הירדן | דגניה וכנרת

חלק א' – חצר כנרת ובית העלמין

נבחן את רעיון הציונות והעלייה לארץ ישראל, דרך סיפור אנשי העלייה השנייה - יחידים הרוצים לחולל שינוי מרחיק לכת בחייהם ובחיי עמם. אתגר הפיכת היעוד החברתי ליעוד אישי כפי שעולה מניסיונם של אנשי כנרת המנסים להגשים רעיונות חברתיים והיסטוריים ביומיום. נראה בסיור את התשתית הרעיונית מתוכה מתבססת תפישת ההגנה ושרשי רוח צה"ל.

חלק ב' – מורשת קרב בדגניה - מברוש המדינה לטנק

נערוך סיור בחצר הקיבוץ ובו נברר עם המפקדים דרך סיפור הקרב על דגניה את מקורות הכוח השונים העומדים לרשותם במשימותיהם:

- סיפור הקרב על דגניה כמופת של רוח צה"ל: ההגנה, הרעות והאחריות.
- בירור המושג 'חברה חזקה' ועמידה על הקשר שבין החברה וערכיה לכח העמידה שלה.

"מעטים היו המגינים, כי על כן רבו חזיתות המלחמה בארץ ומספרנו היה דל והנשק-מועט, אך כלי נשק אחר כביר, רב מגן ורב מחץ היה ברשותנו והוא - ההכרה שאחריות עצומה רובצת עלינו וההרגשה, כי רבבות עיניים בישוב צופות בחרדה לתוצאות הקרב בדגניה ואלפי לבבות הולמים בעוז יחד איתנו - וזה שעמד לנו במלחמתנו."

חזי דר, ממגיני דגניה במלחמת העצמאות

חלק ג' – עיבוד יחידתי וסיכום היום

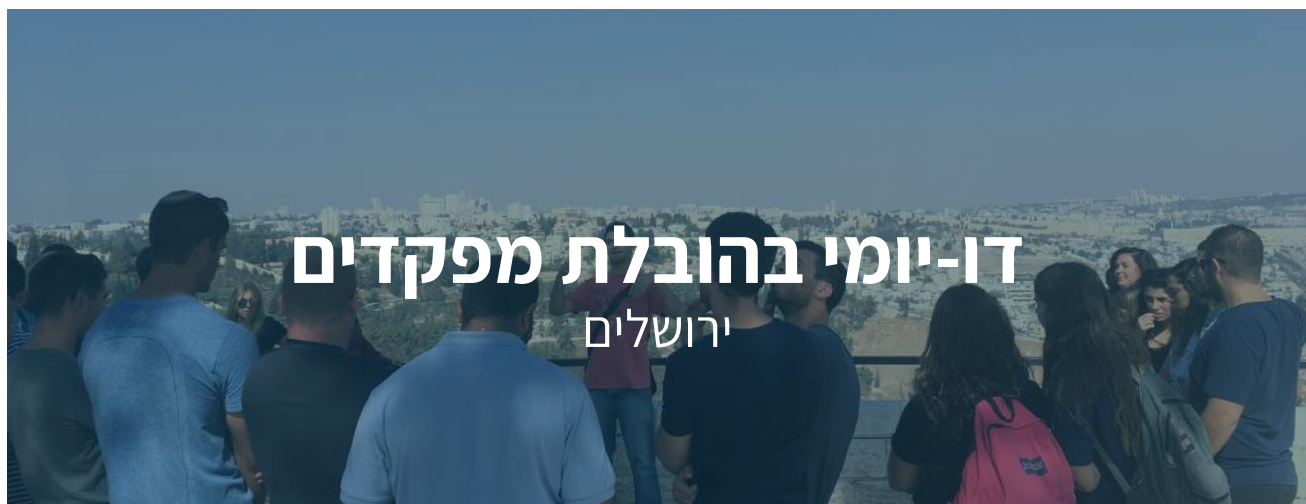
סדנה מתודית לבירור מושג השליחות והמנהיגות בעבור המפקדים תוך התייחסות לדוגמאות היסטוריות ודוגמאות מניסיונם הצבאי עד כה. בנוסף, בירור תפקידים של המפקדים בחיזוק תחושת השליחות אצל החיילים. בסוף היום - שיחה הקושרת בין חלקי היום השונים ושיחה בהובלת מפקד היחידה לחידוד המסר והתפקיד בהתאמה לצורכי היחידה.





פֿאַנעזיר

תכניות דו-יומי



דו-יומי בהובלת מפקדים ירושלים

הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית
אוכלוסית יעד: פיקוד זוט

מטרה חינוכית לפעולה:

1. המשגה משותפת של תפקיד המפקד ביחידה - העמקת ההכרעה על היות מפקדים ולהרחיב את השדה הפיקודי שלהם מעבר לפיקוד המקצועי.
2. בירור וחיזוק מקורות הכוח של המפקד - מהי דמות המפקד הרצויה שיש לחדד אצלנו ביחידה.
3. העצמת רכיב השליחות בבחירה של המפקדים בתפקיד זה, ומתוך כך בשיח שלהם עם פקודיהם.
4. הנחת כלים בפיקוד והתמודדות משותפת עם הדילמות והאתגרים.

הכלי החינוכי: דו-יומי בהובלת מפקדים

פירוט הפעילות:

יום הכנה ארוך

יום הכנה למפקדי הדו-יומי ע"ב תכנית היום הראשון וסדנאות היום השני - המפקדים יעברו בעצמם את תוכן ההשתלמות כמרכיב ההכשרה המרכזי להובלתה מול פקודיהם.

היום הראשון

חלק א' | בין חזון להגשמה | סיור בהר הרצל בנושא הפיקוד כשליחות

פתיחה - בכיתה במוזיאון הרצל.

סיור במוזיאון - בהדרכת האתר - הרצל והחזון הציוני.

סיור בהר הרצל בעקבות אתגרי הפיקוד כשליחות בין תש"ח לתשע"ח - בסיור נחבר בין החזון הציוני לבין בחירות של יחידים לקחת על עצמם את הגשמתו אז והיום. מכל דמות שנפגוש ניקח אתגר למשימת הפיקוד לדוג':

- חנה סנש - דרך דמותה מעוררת ההשראה של חנה סנש נדבר על השירות כשליחות ועל הפיקוד כדרך להעצים את הרכיב הערכי בשירות.
- קבר האחים לחללי הקרב על הקסטל - דרך סיפור הגבורה של הקרב על הקסטל נשוחח על המהות העמוקה העומדת מאחורי המושג "אחרי" ונשאל כיצד מפקדים היום משמשים דוגמא מנהיגותית בבחירותיהם.
- אתר הנצחה ליהודי אתיופיה שנספו בדרכם לישראל - דרך סיפורה של העלייה האתיופית נשוחח על חשיבותה של הלכידות החברתית בישראל, ועל תפקיד המפקד בצה"ל יחס ליכולת לכונן אותה.

חלק ב' | בכיתה באתר הלינה

סדנה הפיקוד כשליחות:

- חשיבות הבחירה בפיקוד כשליחות ולא רק כמשלח יד.
- העמקה בתפקיד המפקד בהעצמת הרכיב הערכי בשירות הפקודים בנוסף לרכיב המקצועי כחלק אינטגרלי מביצוע המשימה.
- בירור המוטיבציות מתוכן בפקדי הצוותים בוחרים בתפקיד זה.

מופע חינוכי בהשתתפות קהל לבחירה:

"בין שדרות לירושלים" – מופע חינוכי מוזיקלי של מיכה ביטון, יליד שדרות שגדל במשפחת האומנה של הסופרת גלילה רון פדר בירושלים, על מסע חייו העוסק בסוגיות של החברה הישראלית, פריפריה ומרכז והכוח של דמויות המאמינות ביקר האדם.

"במת מפגש" – מופע תאטרון פלייבק בנושא דילמות מחיי איש הקבע שישוחקו על ידי שחקני תאטרון מקצועיים בשיתוף הקהל.

סיכום יום.

סיכום ולימוד סגל.

היום השני

סיור בעיר העתיקה בירושלים בעקבות אתגרי הריבונות אז והיום.

מפגש עם מפקד בכיר ביחידה בנושא חשיבות הפיקוד בחיל ואתגרי (תאום והבאת המפקד הינו באחריות היחידה ולבחירתה).

סדנה – אימון ערכי

תרגיל "מרחב השיח" – ניתוח כלים ומרחבים פיקודיים שבהם אפשר להתמודד על הטמעת ערכים בעידן של שיח ברשתות החברתיות וסוגיות חברתיות מורכבות ורגישות. דיון על הכלים הפיקודיים-חינוכיים השונים שיש למפקדים בתפקידם ודיון על היכולת לזהות את הכלי הנכון לסיטואציה הספציפית.

נמשיך עם הערכת המצב החינוכית ודיוק האתגרים הפיקודיים-חינוכיים שיש למפקדים בתפקידם.

מטרות וסוגיות מרכזיות בסדנה זו:

- מה ההבדל בין ללמוד על ערכים לבין להתאמן בהם?
- עבודה עם הערכת המצב החינוכית של חיל החינוך בנושא אתגרי הדרג הפיקודי המדובר ותרגום האתגרים הכלליים למשימותיהם הצפויות.

מיקום/ לבנת המפקד: המפקדים מעבירים את כל ההשתלמות, מדריך "המעורר" מכשיר, חונך ומלווה את המפקדים בהעברת יום העיון.



אל הנגב! | בשבילי התנ"ך

דו-יומי למפקדים בנגב הצפוני

הנושא / תוכן: זהות ותודעה יהודית, שרשי רוח צה"ל
אוכלוסית יעד: סרן-רס"ן | נגדים

מטרה חינוכית לפעולה:

1. חיזוק תחושת השליחות והשייכות של המשרתים לצה"ל ולמדינת ישראל תוך הכרות עם הערכים והעקרונות העולים מתיאור אירועים שונים ודמויות שונות בתנ"ך.
2. חיזוק הזיקה והקשר של הקצין למדינת ישראל, חיזוק זהותו הציונית של הקצין והכרעתו על היותו מפקד ביחידה ובצה"ל.
3. גיבוש תפישה ערכית-פיקודית של המשתתפים ונתינת במה למפקדיהם להעביר את מסריהם.

הכלי החינוכי: השתלמות דו-יומית לסגל פיקודי

פירוט הפעילות:

היום הראשון - "היום הזה נהיה לעם" (דברים כ"ז ט')

חלק 1 | פתיחת היום והפעילות

מסעו של אברהם היה הצעד הראשון של העם היהודי בעולם, ואנחנו במעשינו ממשיכים את מסעו עד עצם היום הזה. דרך סיפורו של אברהם אבינו נשאל יחד: מה מטרת היציאה של אדם לדרך ארוכה ממקום הנוחות בו הוא נמצא אל הבלתי-וודאי? כיצד יוצאים למסע כזה? מה נדרש מבחינה פיזית? תודעתית? מה מחכה לנו בסופו של המסע?

מקומות אפשריים לפתיחת היום: קבר בן גוריון, אתר באר אברהם

חלק 2 | מסלול טיול במדבר - חוד עקב לעין עקב / עין עבדת

הטיול במדבר אוצר בתוכו חוויה בלתי נשכחת. אירועים מכוננים התרחשו לעם ישראל במדבר לאורך הדורות: קבלת התורה, עגל הזהב, פרשת המרגלים ועוד...

במהלך המסלול ניצמד למשה רבנו ומסעו עם בני ישראל במדבר. נחוה את תפקידם של ארץ ישראל ושל המדבר בעיצוב הזהות והתרבות שלנו. נבין מהו התהליך שעובר עם ישראל בצאתו מבית עבדים לעבר הארץ המובטחת. נחקור מה הופך אותנו לעם? ברית גורל, ייעוד משותף, ארץ ישראל.

מסלולי טיול אפשריים: חוד עקב לעין עקב, עין עבדת

חלק 3 | שיחת עיבוד יום

- עד כמה אנו חשים כחוליה בשרשרת היסטורית ארוכה שיש לה תפקיד בנשיאת העבר בד בבד עם אחריות כלפי דורות העתיד?
- מה מקומם בחיינו של מושגים כגון: שליחות, מולדת, חירות מול עבדות, אחריות, ברית ייעוד ועוד.
- כיצד אנחנו נושאים את מושגים אלו בעצמנו ומעבירים אותם גם הלאה לאנשינו ולילדינו?

ערב יחידתי

"בין שדרות לירושלים" – מופע חינוכי מוזיקלי של מיכה ביטון, יליד שדרות שגדל במשפחת האומנה של הסופרת גלילה רון פדר בירושלים, על מסע חייו העוסק בסוגיות של החברה הישראלית, פריפריה ומרכז והכוח של דמויות המאמינות ביקר האדם.

היום השני - שרשי רוח צה"ל

חלק 1 | 'אדמה ללא צל' - סיור במצפה רביבים

סיפורם של הצעירים והצעירות שבחרו להיות ראשוני המתיישבים בחבל ארץ נידח ולא מוכר זה - הבנת המושג חלוציות מתוך ההקשר המקראי שלו והיכרות עם האופן בו המתיישבים הציונים הראשונים בנגב מבינים את מעשיהם. היכרות עם מקורות הכוח וההשראה של צעירים אלו ועם חזונם בדבר פריצת הדרך אל הנגב וההתמודדות עם אתגרי המדבר כמשימה לאומית שעתידיה לשרת את היישוב כולו.

עמידה על כוחו של היחד כמרכיב מרכזי שאיפשר את העשייה במקום ואת ההתגברות על המכשולים הרבים – על כוחו של ייעוד ומשימה משותפת ביצירת הכוח לפעולה משמעותית.

חלק 2 | 'ביר עסלוג' / מצפה הקומנדו הצרפתי - מורשת קרבות תש"ח בנגב

"הקומנדו הצרפתי" היה כינוי של יחידת לוחמים דוברי צרפתית במלחמת העצמאות, רובם עולים יהודים ממדינות צפון אפריקה. חלקם לחמו במחתרת הצרפתית נגד הנאצים.

נספר את סיפור היחידה בקרבות לכיבוש הנגב במבצע חורב, ונכנס לראשם של המפקדים בדילמות הפיקודיות שלהם בהתמודדות עם סיטואציות קשות תוך כדי הקרב ולאחריו בסוגיות הקשורות לרוח צה"ל.

מקומות אפשריים: מצפה הקומנדו הצרפתי, ביר עסלוג'

חלק 3 | מפגש ולימוד משותף בנושא אהבת הארץ במקרא

מרצים/אנשי השיח:

- ד"ר דוד ביטון – ראש תכנית כולנא בירוחם. עוסק בפסיקה ההלכתית של חכמי מרוקו, ההגות של חכמי ארצות האסלאם, מסורתיות ונגב.
- צור וילמן – תושב מצפה רמון מזה 10 שנים וממייסדי קיבוץ המחנכים בעיר. מורה ומנהל של רשת "אולפני דרור" – רשת של אולפני ערב להוראת עברית לעולים בפריסה ארצית.
- יניב יצחק – מייסד ומנכ"ל תכנית כולנא בירוחם ובפרט בית המדרש "אלול מן המזרח" ללימוד המקורות ברוח זהות ותיקון.

חלק 4 | סיכום ההשתלמות

סגירת המהלך בו החלנו אתמול ובחינת הרשמים והתובנות האישיות של המשתתפים ביחס לנושאים בהם פגשנו ולשיח אותו ערכנו, בדגש על שאלת ההגשמה קרי מידת נכונותם של המשתתפים לראות בעצמם ובשרות שלהם הזדמנות לבטא ולהנחיל ערכים ותפיסת עולם המצופה מקצינים בצבא ההגנה לישראל.



הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית, חלוציות, מעבר צה"ל דרומה
אוכלוסית יעד: פיקוד זוטא | פיקוד בדרג ביניים מומלץ ומותאם ליחידות הטכנולוגיות

מטרה חינוכית לפעולה:

1. חיזוק הזיקה והקשר של הקצין למדינת ישראל, חיזוק זהותו הציונית של הקצין והכרעתו על היותו מפקד ביחידה ובצה"ל.
2. גיבוש תפישה ערכית פיקודית של הקצינים ונתינת במה למפקדיהם להעביר את מסריהם. העמקה בהכרת המרכיבים הבונים את חוסנה הלאומי והחברתי של מדינת ישראל.
3. בירור משותף של המושג חלוציות ומפגש עם ביטויי מושג זה בנגב, כאתר למשימות חלוציות ולאומיות בתחומים מגוונים – חדשנות קהילתית, חברתית וטכנולוגית. בירור עמדות בנוגע למעבר היחידות הטכנולוגיות דרומה.
4. חיזוק הגאווה החילית של הקצין וחיזוק ההכרה במשמעות

הכלי החינוכי: דו-יומי

פירוט הפעילות:

היום הראשון | "בנגב יבחן העם בישראל"

קבר בן גוריון

את המסע נפתח בקבר בן גוריון עם שאלות הפתיחה למסע, על הבחירה לשרת, הבחירה לקחת אחריות ועל מה שנדרש מאיתנו ביחס לכך.

פתיחת היום והסדרה: 'לך לך'!

- היכרות עם פרשת 'לך לך' וחיבור תכניה לסדרה שאותה אנחנו מתחילים.
- הזמנת המשתתפים לצאת אל הדרך, פיזית ותודעתית.
- חשיפה ליסוד הייחודי במורשת היהודית המבטא שאיפה לקיום סביב תוכן ורוח.

מסלול טיול במדבר

נקודות מרכזיות לדיון ושיח במהלך המסלול:

- מהו תפקידה של ארץ ישראל ושל המדבר בעיצוב הזהות שלנו לאורך הדורות וכיום?
- מהו התהליך החינוכי שעובר העם בצאתו מבית עבדים לארץ המובטחת?
- מה תפקידו של המאבק בעבודה הזרה על גלגוליה השונים? וכיצד הוא מבוטא כמשימה לכל אדם ולכל חברה, ולא רק ליחידים סגולה?
- מהו המתח שבין ברית גורל לבין ברית ייעוד? בין תעודה לבין ייעוד?

"אדמה ללא צל" - סיור במצפה רביבים

סיפורם של הצעירים והצעירות שבחרו להיות ראשוני המתיישבים בחבל ארץ נידח ולא מוכר זה - הבנת המושג חלוציות מתוך ההקשר המקראי שלו והיכרות עם האופן בו המתיישבים הציונים הראשונים בנגב מבינים את מעשיהם. היכרות עם מקורות הכוח וההשראה של צעירים אלו ועם חזונם בדבר פריצת הדרך אל הנגב וההתמודדות עם אתגרי המדבר כמשימה לאומית שעתידיה לשרת את היישוב כולו.

עמידה על כוחו של היחד כמרכיב מרכזי שאיפשר את העשייה במקום ואת ההתגברות על המכשולים הרבים - על כוחו של ייעוד ומשימה משותפת ביצירת הכוח לפעולה משמעותית.

אחה"צ - סדנת שליחות - בהובלת והדרכת מפקד

היום השני | חוסן לאומי וכח עמידה סיור בקיבוץ נח"ל עוז

קיבוץ נח"ל עוז הינו היאחזות הנח"ל הראשונה שהוקמה בשנת 1951 ע"י גרעין של נח"לאים צעירים ממרכז הארץ, בסה"כ 4 ק"מ מעזה. עם חלוף השנים התמודד הקיבוץ עם אתגרי קיום ביטחוניים וחברתיים, שאינם נראים ממרחק הזמן והמקום, וחרף אתגרים אלה הצליח לשגשג ולגדול. בחלוף השנים מאז "צוק איתן" אף הצטרפו לקהילת הקיבוץ מאה וחמישים נפש. במהלך הסיור נבקר בתחנות הבאות:

- "העמדה הקדמית" תצפית בגדר המערכת - סק"ג והיכרות עם המשמעות של החיים ביישוב צמוד גדר.
- מרכז המבקרים "עוז בנגב" - היכרות עם סיפור ההתיישבות של נח"ל עוז כהאחזות הנח"ל הראשונה, בירור מקומו של צה"ל במשימות הלאומיות אז והיום.

סיור עירוני בשדרות

שדרות, אשר מאז שנת 2001 סופגת טילים משכנתה עזה, הפכה בשנים האחרונות לסמל שמספר את אתגרי החיים על הגבול בימינו. סיפורה של שדרות מזמן לנו גם את סיפור העלייה לארץ והקליטה בה, אשר דרכו נתחבר לשיח על השתלבות חברתית, נברר מה המשמעות של "להיות חלק". שאלות אשר נדונות כולן בצל החיים על הגבול. נברר מה דרכי התמודדות של חברה עם המצב הביטחוני - מה מחזק חברה? מה מחליש אותה? איך בונים חוסן חברתי?

תחנות הסיור:

- **מצפה שדרות** - מור"ק הארבעה ממבצע צוק איתן, תצפית על עזה ועל העיר שדרות, הנחת מושגי היסוד של הסיור: טרור וחוסן.
- **אל מול בית העלמין של שדרות** - סיפור ההקמה של מעברת גבים-שדרות והאתגרים והמאבקים שהיו בתקופת ההקמה- קליטת עלייה בשנות ה-50, פער תרבותי בין העולים לוותיקים, החיים בפריפריה, תחושת החלוציות והשליחות של תושבי המקום. דיון מרכזי: מה הם הדברים המחברים בין כל הקבוצות - סביב מה מתלכדים?
- **גן המשאלות** - גן משחקים ממוגן בו נכנס לחווית החיים המורכבת של תושבי שדרות ונעסוק במרכיבי החוסן החברתי, נלמד ממה הוא מורכב ומה ניתן ללמוד מכך על החוסן בשירות הצבאי ובכלל.
- **מרכז העיר שדרות** - "שדרות ובית איש וכינור", תרבות ויצירה מקומית, אחריות אזרחית וחוסן קהילתי - מהי ההשראה שניתן לקחת מתושבי שדרות עבור ישראל כולה?

סיכום יום: מפקד היחידה

מיקום/ לבנת המפקד: סדנת שליחות מתוך מערך מובנה למפקד



דו-יומי להעצמת אנשי הקבע בנושא שליחות מתווה ירושלים

הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית, העצמת אנשי קבע
אוכלוסית יעד: קבע מובהק | קבע ראשוני מומלץ ומותאם לנגדים

מטרה חינוכית לפעולה:

1. העמקה במושג השליחות ומיצובו כמפתח בהתמודדות המשתתפים עם לבטיהם ויחסם לשירותם הצבאי.
2. חשיפה למורשת מעוררת ההשראה של ירושלים וסביבותיה בהקשר של מלחמת העצמאות, במטרה לייצר זיקה של המשתתפים למורשת זו ולבחירתם להיות ממשיכה.
3. חידוד הצומת בו עומדים המשתתפים ביחס להמשך שרותם בצבא, ומתן כלים ערכיים לבחירה להמשיך ולשאת בשליחות זו.
4. העמקת תפיסת אנשי הקבע ביחס למושג 'צבא העם' וחיזוק בחירתם לשאת באחריות כלפיו.

הכלי החינוכי: דו יומי (סיורים, סדנאות, מפגשים)

פירוט הפעילות:

היום הראשון | "אחרי!" | שליחות ומנהיגות

חלק א' | התכנסות באכסנייה + סדנת פתיחה: "מהי השליחות שלכם?"

בחלק זה נערוך היכרות של המשתתפים אחד עם השני ועם התכנית, נתאם את ציפיותינו ליומיים הקרובים ונציג את מושג השליחות כמפתח ההשתלמות על מנת לבחון מקדמית את עמדות המשתתפים ביחס אליו.

חלק ב' | הקסטל

באתר נערוך סיור בין מספר תחנות:

- פתיחה: רקע לתקופת מלחמת העצמאות, הסבר על האתר עצמו.
- תצפית: היכרות עם מלחמת העצמאות דרך המושג "ניצחון הרוח" כפי שבא לידי ביטוי בהכרעה על פריצת הדרך לירושלים ובחינת משמעות מרכיב זה גם בימינו אנו.
- "הטוראים ייסוגו המפקדים יישארו לחפות" – באמצעות המור"ק מעורר ההשראה נפתח את הערכים העומדים מאחורי המושג "אחרי!". בשיח בהובלת המפקד נברר את מקומו של "האחרי" בתפקיד הנגד ביחידה והאתגרים שזה מזמן
- תחנות אתגריות: התנסות בערכי צה"ל של היום – באמצעות מס' תחנות אתגריות המצויות באתר נשרטט את הערכים המגולמים במשימתם היומיומית של אנשי הקבע ביחידה ונדון בחוויה ובאתגרים של בחירה בחיים של שליחות.

חלק ג' | מפגש עם מפקד בכיר מהיחידה

מטרת השיחה היא חיזוק תחושת השליחות בקרב הנגדים ביחידה ומיקום אנשי הקבע כגורם רב השפעה וחשיבות ביחידה. מפגש עם איש שיח: אישיות ציבורית/צבאית בנושא מקומו ותפקידו של איש הקבע בצבא ובחברה.

חלק ד' | סדנת מפקד בנושא 'שליחות' לסיכום היום

בסדנה נקים שיח משותף על השאלות והאתגרים שמעסיקים את המשתתפים ביחס למשך השירות. נמשיג את המתח שבין שליחות למשלח יד כמתח מרכזי בחוויית השרות של אנשי הקבע. בירור משותף של הקשיים הכרוכים בשרות הקבע כיום על רקע מתח זה.

חלק ה' | מופע - 'בין שדרות לירושלים' / מיכה ביטון או ערב הפגתי חלופי

מופע עם הזמר והיוצר מיכה ביטון, יליד שדרות, שגדל בילדותו בירושלים בביתה של הסופרת גלילה רון-פדר. בהשראת דמותו כתבה את סדרת הספרים הידועה "אל עצמי" עליה גדלו דורות של ילדים.

במופע שר ומספר מיכה על ילדותו בבית משפחת רון-פדר ועל דמותו בספר, הסיפורים מתוך הסדרה והסיפורים שקרו מחוץ לספר שמעולם לא נכתבו.

על מסעות חייו כילד, שגדל בסיטואציות חיים כמעט חסרת סיכוי והצליח כנגד כל הסיכויים לעשות את הבלתי אפשרי ולהפוך ליוצר, שבעזרת הרבה השקעה וחום אנושי הצליח לסלול לעצמו דרך ולהגיע למקומות עליהם רק חלם. המופע מציף באופן חווייתי ובלתי אמצעי תכנים שיתמכו את התוכן של היום השני – הקשר בין הצבא לחברה ומקומו של איש הקבע כדמות פיקודית – חינוכית ביחידה.

היום השני | השליחות בתפקיד איש הקבע: שליחות צבאית, חינוכית, מקצועית

חלק א' | ביקור בביה"ס התיכון המקצועי 'חושן' ומפגש עם תלמידים ומחנכים, כולל התנסות בסדנאות ביה"ס

תיכון חושן הנו בית ספר מקצועי לכיתות ט'-י"ב, שבו נלמדים מקצועות ייחודיים, המשלבים לימודים עיוניים ולימודי מקצוע. החינוך המקצועי, אשר מבעים שלו נוכחים בתפקידו של איש הקבע, נמצא ביסוד הביטחון הכלכלי והלאומי שלנו. בביקור נכיר את חשיבות החינוך וההכשרה המקצועית בחברה הישראלית ובצבא העם, ונפתח שיח על מקומם החשוב של אנשי קבע באתגר זה – כדמויות פיקודיות - חינוכיות בתחומים המקצועיים בצה"ל.

חלק ב' | סיור עירוני בנושא צבא-חברה וחשיבות אנשי הקבע כמובילים במימוש תפישת צבא העם

סיור בשכונת הקטמונים ומפגש בביה"ס קדמה ובקבוצת האוהדים הפועל קטמון. הנושאים והסוגיות בהן נדון בסיור:

- שכונת הקטמונים כדוגמא ומופת למשמעות בחירתם של האנשים לקחת אחריות, לחולל שינוי ולהפוך את המקום בו הם חיים לטוב יותר.
- הנחת שקף נוסף למושג שליחות – הבחירה לחבר בין האישי לחברתי
- הנחת הקשר בין הצבא לחברה וההשפעה ההדדית הקיימת

חלק ג' | סיכום ההשתלמות

סדנת סיכום בצוותים על שליחות ומשלח יד - סדנה בצוותים לסיכום ההשתלמות דרך השינוי שחל במשתתפים במוטיבציות מתוכן הם בוחרים לשרת ודרך הציפיות שלהם מהעתיד – מה האתגרים שלהם כנגדים? עד כמה תחושת השליחות נוכחת בשגרה ביחידה ומה נדרש על מנת לחזק אותה? מה בין השירות כמקצוע לבין השירות כשליחות ועד כמה המתח מורגש בחייהם של המשתתפים?

סיכום מפקד במליאה

עיבוד יום: מה זה אומר להיות מנהיג היום? בחינת העמדה הנפשית ומשמעותה בתפקיד.

מיקום/ לבנת המפקד: הובלת השיח על "אחרי" בקסטל, סדנת שליחות בסוף היום הראשון

אפשרויות לאנשי שיח בירושלים:

- הרב הושע פרידמן בן שלום – קצין צה"ל במילואים בדרגת תת אלוף, כיהן כקצין מילואים ראשי ומשמר כראש המכינה הקדם-צבאית בית ישראל.
- מפגש עם מפק"צ מבית הספר לנגדים
- מפקד יחידה במשמר הגבול – אתגרי הביטחון בירושלים



דו-יומי להעצמת אנשי הקבע בנושא שליחות מתווה צפון

הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית, העצמת אנשי קבע
אוכלוסית יעד: קבע מובהק | קבע ראשוני

מטרה חינוכית לפעולה:

1. העמקה במושג השליחות ומיצובו כמפתח בהתמודדות המשתתפים עם לבטיהם ויחסם לשירותם הצבאי.
2. מפגש עם דמויות מעוררות השראה והאתגרים ששליחותם זימנה להם, והקשה מתוכן על מהויות ואתגרים בשירות של איש הקבע כשליחות
3. חידוד הצומת בו עומדים המשתתפים ביחס להמשך שרותם בצבא, ומתן כלים ערכיים לבחירה להמשיך ולשאת בשליחות זו.
4. העמקת תפיסת אנשי הקבע על תפקידם ביחס לצבא העם, ומיקומם כנושאי של צבא העם על אתגרו.

הכלי החינוכי: דו יומי (סיורים, סדנאות, מפגשים)

פירוט הפעילות:

היום הראשון | שליחות אז והיום

חלק א' | התכנסות באכסנייה + סדנת פתיחה: "מהי השליחות שלכם?"

בחלק זה נערוך היכרות של המשתתפים אחד עם השני ועם התכנית, נתאם את ציפיותינו ליומיים הקרובים ונציג את מושג השליחות כמפתח ההשתלמות על מנת לבחון מקדמית את עמדות המשתתפים ביחס אליו.

חלק ב' | תצפית בקרן הכרמל, וסיור באתר בעקבות אליהו הנביא ורעיון השליחות

נקודה מרכזית שנלמד מסיפורו של אליהו הנביא, היא המתח התמידי בחיים אז והיום בין רוח לחומר, קודש לחול, נביא ומלך. באמצעות תוכן זה נתחיל להציף את המתח המורגש בשירות איש הקבע – בין שליחות למשלח יד, ונניח את מושג השליחות כתוכן שילווה אותנו במשך ההשתלמות.

חלק ג' | סיור באתר השריפה בכרמל

היכרות עם עיקרי אירועי האסון בכרמל ופעולת כוחות הביטחון בכיבוי ובהצלה. בירור סוגיית החוסן החברתי הדרוש לחברה על מנת להיערך לקראת איומים וסכנות ולהתמודד איתם בשעה שהם פורצים, בחינת השפעתו של החוסן החברתי על תפקיד איש הקבע.

חלק ד' | סיור בעכו

באמצעות סיור קצר ותצפית בעיר העתיקה נניח את האתגר של הנחת המלכד במרכז בחברה מגוונת, ונשוחח על הביטויים של אתגר יצירת הלכידות בתפקיד אנשי הקבע ביחידה.

חלק ה' | סדנה בנושא שליחות בהובלת מפקד היחידה

לסיכום היום הראשון נניח את מושג השליחות ביחס לשירות של אנשי הקבע ונבחן את האתגרים והדילמות של השירות כשליחות לקראת המשך השירות. בסדנה נקים שיח משותף על השאלות, הדילמות והאתגרים שמעסיקים את המשתתפים ביחס להמשך השירות. המשגת המתח שבין שליחות למשלח יד כמתח מרכזי בחוויית השירות של אנשי הקבע. בירור משותף של הקשיים הכרוכים בשירות הקבע כיום על רקע מתח זה.

פעילות ערב יחידתית

היום השני | השליחות בתפקיד איש הקבע: שליחות צבאית, חינוכית, מקצועית

חלק א' | סיור במרכז החינוכי ברביד בעקבות יזמות חינוכית

אתר ליזמות חינוכית וחלוצית במאה ה-21: מכינה קדם צבאית, מטעים חקלאיים חינוכיים, תיכון חברתי למקצועות המחר, הם רק חלק מהמיזמים החינוכיים בהם ניתן לסייר ולפגוש אנשי חינוך, חניכים, תלמידים ויזמים המתמודדים עם צו השעה בחברה הישראלית דרך חינוך, מהם ניקח שאלות להשראה על הקשר בין פיקוד לחינוך וכיצד צריך להתבטא בצה"ל כיום.

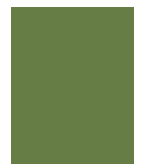
חלק ב' | מצפה ארבל

סיור ותצפית במצפה ארבל הסמוך לרביד והיכרות עם דמותו של סמ"ר ארבל רייך ז"ל אשר כמפקד צעיר ביקש להוות מודל לחיקוי ולהשפעה על אנשיו, וככזה נהרג בפעילות מבצעית בעזה ב-2007. באמצעות המקום המנציח את זכרו נבחן אנחנו את החזון האישי שלנו, כל אחד, בהקשר הערכי שלו. שיח בהובלת המפקד על החזון של המשתתפים כנגדים מובילים.

חלק ג' | סיכום

סיכום היומיים, בצוותים ובמסגרת הכללית.

מיקום/ לבנת המפקד: סדנת שליחות, הובלת שיח במצפה ארבל





דו-יומי להעצמת אנשי הקבע בנושא שליחות

מתווה נגב מערבי

הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, החברה הישראלית, העצמת אנשי קבע
אוכלוסית יעד: קבע מובהק | קבע ראשוני

מטרה חינוכית לפעולה:

1. העמקה במושג השליחות ומיצובו כמפתח בהתמודדות המשתתפים עם לבטיהם ויחסם לשירותם הצבאי.
2. מפגש עם דמויות מעוררות השראה והאתגרים ששליחותם זימנה להם, והקשה מתוכן על מהויות ואתגרים בשירות של איש הקבע כשליחות
3. חידוד הצומת בו עומדים המשתתפים ביחס להמשך שרותם בצבא, ומתן כלים ערכיים לבחירה להמשיך ולשאת בשליחות זו.
4. העמקת תפיסת אנשי הקבע על תפקידם ביחס לצבא העם, ומיקומם כנושאי.

הכלי החינוכי: דו יומי (סיורים, סדנאות, מפגשים)

פירוט הפעילות:

היום הראשון | שליחות אז והיום

חלק א' | גבעת תום ותומר - התכנסות + סדנת פתיחה: "מהי השליחות שלכם?"

בחלק זה נערוך היכרות של המשתתפים אחד עם השני ועם התכנית, נתאם את ציפיותינו ליומיים הקרובים ונציג את מושג השליחות כמפתח ההשתלמות על מנת לבחון מקדמית את עמדות המשתתפים ביחס אליו.

- "הציונים וארץ ישראל" – זו הכותרת של ברכת המבקרים בגן – נפתח את הסיור ואת היום בשאלה מה זה אומר לאהוב את ארץ ישראל? מה זה דורש? איזה מחירים משלמים בשם אהבה זו?
- **דיון בהובלת המפקד:** "73 פנים לישראליות" – בשנת 2017 עשרים שנה לאסון המסוקים, משפחות החללים ערכו מיצג לזכרם - בהזמנה למוציג כתבו משפחות החללים: "73 לוחמים, 73 ישראלים, שונים זה מזה בדעות, באמונות בהשקפת העולם, התנדבו לשרת יחד, ויחד שילמו בחייהם למען המדינה." נפתח דיון על המאחד והמלכד בחברה הישראלית סביב המשימה משותפת.

חלק ב' | סיור בקיבוץ נח"ל עוז

קיבוץ נח"ל עוז הינו היאחזות הנח"ל הראשונה שהוקמה בשנת 1951 ע"י גרעין של נח"לאים צעירים ממרכז הארץ, בסה"כ 4 ק"מ מעזה. עם חלוף השנים התמודד הקיבוץ עם אתגרי קיום ביטחוניים וחברתיים, שאינם נראים ממרחק הזמן והמקום, וחרף אתגרים אלה הצליח לשגשג ולגדול. בחלוף השנים מאז "צוק איתן" אף הצטרפו לקהילת הקיבוץ מאה וחמישים נפש. במהלך הסיור נבקר בתחנות הבאות:

- **"העמדה הקדמית" תצפית בגדר המערכת** – סק"ג והיכרות עם המשמעות של החיים ביישוב צמוד גדר.

- **מרכז המבקרים "עוז בנגב"** – היכרות עם סיפור ההתיישבות של נח"ל עוז כהאחזות הנח"ל הראשונה, בירור מקומו של צה"ל במשימות הלאומיות אז והיום.

חלק ג' | שירות הקבע כשליחות - מפגש עם מפקד בכיר מהיחידה ו/או אישיות

מטרת השיחה היא חיזוק תחושת השליחות בקרב הנגדים ביחידה ומיקום אנשי הקבע כגורם רב השפעה וחשיבות ביחידה. מפגש עם איש שיח: אישיות ציבורית/צבאית בנושא מקומו ותפקידו של איש הקבע בצבא ובחברה.

חלק ד' | סדנת מפקד בנושא 'שליחות' לסיכום היום

לסיכום היום הראשון נניח את מושג השליחות ביחס לשירות של אנשי הקבע ונבחן את האתגרים והדילמות של השירות כשליחות לקראת המשך השירות. בסדנה נקים שיח משותף על השאלות, הדילמות והאתגרים שמעסיקים את המשתתפים ביחס להמשך השירות. המשגת המתח שבין שליחות למשלח יד כמתח מרכזי בחוויית השירות של אנשי הקבע. בירור משותף של הקשיים הכרוכים בשירות הקבע כיום על רקע מתח זה.

חלק ה' | מופע - 'בין שדרות לירושלים'/מיכה ביטון או ערב הפגתי חלופי

מופע עם הזמר והיוצר מיכה ביטון, יליד שדרות, שגדל בילדותו בירושלים בביתה של הסופרת גלילה רון-פדר, שבהשראת דמותו כתבה את סדרת הספרים הידועה "אל עצמי" עליה גדלו דורות של ילדים.

במופע שר ומספר מיכה על ילדותו בבית משפחת רון-פדר ועל דמותו בספר, הסיפורים מתוך הסדרה והסיפורים שקרו מחוץ לספר שמעולם לא נכתבו: על מסעות חייו כילד, שגדל בסיטואציית חיים כמעט חסרת סיכוי והצליח כנגד כל הסיכויים לעשות את הבלתי אפשרי ולהפוך ליוצר, שבעזרת הרבה השקעה וחום אנושי הצליח לסלול לעצמו דרך ולהגיע למקומות עליהם רק חלם. המופע מציף באופן חווייתי ובלתי אמצעי תכנים שיתמכו את התוכן של היום השני – הקשר בין הצבא לחברה ומקומו של איש הקבע כדמות פיקודית – חינוכית ביחידה.

היום השני | השליחות בתפקיד איש הקבע: שליחות צבאית, חינוכית, מקצועית

חלק א' | סיור עירוני בשדרות

תחנות הסיור:

- **מצפה שדרות** – מור"ק הארבעה ממבצע צוק איתן, תצפית על עזה ועל העיר שדרות, הנחת מושגי היסוד של הסיור: טרור וחוסן.
- **אל מול בית העלמין של שדרות** – סיפור ההקמה של מעברת גבים-שדרות והאתגרים והמאבקים שהיו בתקופת ההקמה- קליטת עלייה בשנות ה-50, פער תרבותי בין העולים לוותיקים, החיים בפריפריה, תחושת החלוציות והשליחות של תושבי המקום. דיון מרכזי: מה הם הדברים המחברים בין כל הקבוצות – סביב מה מתלכדים?
- **גן המשאלות** – גן משחקים ממוגן בו נכנס לחוויית החיים המורכבת של תושבי שדרות ונעסוק במרכיבי החוסן החברתי, נלמד ממה הוא מורכב ומה ניתן ללמוד מכך על החוסן בשירות הצבאי ובכלל.
- **מרכז העיר שדרות** – "שדרות ובית איש וכינור", תרבות ויצירה מקומית, אחריות אזרחית וחוסן קהילתי – מהי ההשראה שניתן לקחת מתושבי שדרות עבור ישראל כולה?

חלק ב' | סיכום ההשתלמות

סדנת סיכום בצוותים על שליחות ומשלח יד - סדנה בצוותים לסיכום ההשתלמות דרך השינוי שחל במשתתפים במוטיבציות מתוכן הם בוחרים לשרת ודרך הציפיות שלהם מהעתיד – מה האתגרים שלהם כנגדים? עד כמה תחושת השליחות נוכחת בשגרה ביחידה ומה נדרש על מנת לחזק אותה? מה בין השירות כמקצוע לבין השירות כשליחות ועד כמה המתח מורגש בחייהם של המשתתפים?

סיכום מפקד במליאה



דו-יומי מילואים

הנושא / תוכן: לכידות, חוסן, הפיקוד כשליחות
אוכלוסית יעד: מפקדים במילואים

מטרה חינוכית לפעולה:

1. יצירת שיח מפקדים סביב ערכים מרכזיים כגון רעות, שליחות ולכידות ובחינת משמעותם ביחידת מילואים.
2. בירור תפקידו החינוכי של המפקד בהנחלת ערכים אלו לאנשיו וחידוד חינויותם לתפקוד המיטבי של היחידה.
3. גיבוש המפקדים כחבורה המובילה ביחידה גם בנושא הנחלת הערכים מתוקף הדוגמא האישית.

הכלי החינוכי: דו-יומי מפקדים

פירוט הפעילות:

היום הראשון

חלק א' | פתיחה במצפה ארבל בסמוך לקיבוץ רביד

תצפית ופתיחה במצפה ארבל, שהוקם לזכרו של סמ"ר ארבל רייך, מפקד בגדס"ר גבעתי שנהרג בפעילות מבצעית ברצועת עזה ב-12.07.07. דרך דמותו של ארבל והמורשת שנקשרה בשמו ובאמצעות קטעים שכתב ונכתבו עליו ומונצחים באתר, בדגש על ערך הדוגמא האישית, ננסה לבחון את עצמנו ולהעלות נקודות דומות במניעים שלנו כמפקדים כיום.

חלק ב' | 'האריה שאג פעמיים' - צפייה בסרט ודין

בחלק זה נצפה בסרטו התיעודי של מודי בר-און 'האריה שאג פעמיים', על מלחמת לבנון השנייה ועל ההיסטוריה של אצבע הגליל החל מטרוםפלדור ואילך. הסרט נע בין שני תאריכים - י"א באדר 1920, בו נפלו שמונה חיילים בתל-חי שחיכו לשווא לתגבורת, אספקה והוראות מההנהגה במרכז, ו-י"ב באב 2006, בו נחתה קטישה מחוץ לבית הקברות של כפר גלעדי והרגה 12 חיילי מילואים מגדוד 9255, פחות מ-100 מטרים משם. הסרט בוחן מה השתנה במהלך 86 השנים המפרידות בין שני אירועים אלו. חלק זה ייערך במרכז הסמינרים אשר בקיבוץ רביד הסמוך.

חלק ג' | סדנת מפקד - לקחי מלחמת לבנון השנייה בהקשרים ערכיים

"בראייה כוללת, היו אמנם במלחמה כשלים רבים וחמורים, אך היו לצידם גם הישגים מדיניים ואף הישגים צבאיים חשובים. הנכונות הגדולה של לוחמים, בעיקר חיילי מילואים, להתגייס ולהתייבץ למלחמה, וכן גילויי גבורה, אומץ-לב, מסירות נפש ולחימת-מופת בקרב לוחמים וכוחות צה"ל - כל אלה ראויים לציון מיוחד."

דו"ח וינוגרד

בחלק זה יקיים המפקד לפי בחירתו סדנת ניתוחי אירוע ערכיים ע"ב הספר "עוד ניצחון כזה... על רוח לחימה במלחמת לבנון השנייה" מאת תא"ל אלישיב שמשי או ע"ב ניסיונו הפיקודי מבצעי האישי.

חלק ד' | פעילות ערב

מס' אפשרויות לבחירה:

- יציאה לתרגיל ניווט רגלי בשטח מחוץ לרביד (ע"ב תיק תרגיל צה"ל קיים אותו ניתן לקבל מראש ע"מ לתקף ביחידה).
- ערב הוויי יחידתי, על האש + אירוע גיבוש, פרידה ממשתחררים וכיו"ב.
- ערב מפקד.

היום השני

חלק א' | סיור במרכז החינוכי ברביד בעקבות יזמות חינוכית

אתר ליזמות חינוכית וחלוצית במאה ה-21: מכינה קדם צבאית, מטעים חקלאיים חינוכיים, תיכון חברתי למקצועות המחר, הם רק חלק מהמיזמים החינוכיים בהם ניתן לסייר ולפגוש אנשי חינוך, חניכים, תלמידים ויזמים המתמודדים עם צו השעה בחברה הישראלית דרך חינוך, מהם ניקח שאלות להשראה על הקשר בין פיקוד לחינוך וכיצד צריך להתבטא בצה"ל כיום. בסיור תשולב סדנה על יזמות חברתית עם תלמידי בית הספר "דרור גליל".

חלק ב' | הרצאה בשתי חלופות:

- "עבודה עברית" – הרצאה מפי יזמי ומנהלי דרור מטעים חינוכיים הפועלים ברביד על שליחות, ציונות ואהבת הארץ ועל משמעות הביטוי "לעבדה ולשמרה".
- פתרון בעיות חברתיות ושיטת SPBL – הרצאה מפי מחנך/מנהל מרשת דרור בתי חינוך – על המיומנויות שעלינו לפתח באנשים שתחתינו על מנת להתמודד עם העתיד ועם יצירת חברה שטוב לחיות בה. בהרצאה נקיים חיבור בין מלאכתם של מורים ומחנכים במערכת החינוך לבין מלאכתו של המפקד המחנך בצה"ל.

חלק ג' | סיכום

סיכום הפעילות על ידי המפקד כולל התייחסויות כלליות של המפקדים ואפשרות לשיח בנוגע למשימות הצפויות של היחידה, בתצורת "הכנת סגל" על בסיס מה שעברנו עד כה לקראת המשך לוו"ז היחידה, לקראת אימון, תע"מ וכיו"ב. לחילופין זמן מפקד להעברת תכנים מקצועיים בנושאים שהוא מוצא לנכון או לקיום שיח במסגרות המשנה.

הערות - כללי:

- האירוח הכולל לינה וכלכלה בקיבוץ רביד אפשרי באמצעות "מאגד מלונות ואתרי לינה" הצה"ל.
- המבנה הנ"ל הינו בסיסי ונתון לשינויים בהתאם לצרכי היחידה, דגשי המפקד והתיאומים בפועל במועד קיום הפעילות.
- המזון מסופק ע"י חדר האוכל הפועל בקיבוץ (מזון כשר).
- הלינה ברביד הינה בתנאים בסיסיים, בחדרים של חמישה. על המשתתפים להביא מצעים / שק"שים.

פֿאַנעזיר

תכניות תלת יומי ומסעות



"בשביל ישראל" – העצמת אנשי הקבע

הנושא / תוכן: שליחות
אוכלוסית יעד: פיקוד בדרג ביניים

מטרה חינוכית לפעולה:

מטרת העל: העצמת תחושת השליחות בקרב משרת הקבע, תוך חיזוק ערך אהבת המולדת והלכידות היחידתית

1. חיזוק תחושת המשמעות, האחריות והשליחות בשירות הקבע בצה"ל
2. חיזוק הקשר אל הארץ דרך שביליה, נופיה, ההיסטוריה שלה והחברה הישראלית
3. העצמת מרכיב השליחות בזהות הפיקודית באמצעות התמודדות עם סוגיות ערכיות ופיקודיות, ובאמצעות מפגש עם דמויות מופת בעבר ובהווה

רציונל התכנית:

- ידיעת הארץ מהווה תחום תוכן דרכו מועברים מסרים חינוכיים. אנו עושים שימוש בגיאוגרפיה, באתרי מורשת ובהיסטוריה של עם ישראל וארץ ישראל כפלטפורמה לשיח חינוכי-ערכי על אהבת המולדת, ההיכרות עמה והאחריות עליה.
- אחד ממעגלי הזהות והשייכות של הפרט הינו המעגל המחבר בינו לבין ארץ ישראל. אנו רואים ערך רב בחיזוק החיבור למעגל זה "דרך הרגליים", ומאמינים כי חיזוק ערך אהבת המולדת והקשר לארץ יכול להשפיע על תחושת השליחות של משרתי הקבע.
- במהלך הסדרה נבחן סיפורי שליחות, חלוציות וציונות מההיסטוריה, החל מאברהם אבינו וה'לך לך' שלו ועד לימינו אנו. נכיר דמויות מופת דרכן נבחן את ערכי השליחות, הדוגמה האישית, החלוציות והאחריות האישית והחברתית, ונקיים דיון ערכי לגבי משמעותם של סיפורים וערכים אלו על ימינו ועל הבחירה של אנשי הקבע להמשיך את שירותם בצבא.

אופן הפעולה

- הסדרה תשלב בין תוכן לחוויה, תוך מתן מקום ליצירת חוויה מגבשת ומלכדת לקבוצה.
- מקום להיווצרות שיח פתוח כנה ומאפשר שיסייע ל'למידת עמיתים', לשיתוף בלבטים ובהפריה הדדית של המשתתפים.
- אחריות המפקד להיות נוכח אישית בכל הפעילויות וליצור ביניהן את ההקשר החינוכי והצבאי, לטובת השגת המטרה.
- מעטפת המסע: הכנות המפקדים, ליווי חינוכי, פיתוח והתאמת התוכן, תיאום המדריכים, הלינות, האתרים, הדוברים והמזון – באחריות מכון המעורר, למעט הובלות (באחריות היחידה).

כללי:

במהלך הסדרה נפגוש סיפורי מופת ודמויות מעוררות השראה – מתקופת התנ"ך, דרך התחדשות הציונות בארץ ישראל במאה הקודמת, ועד למגשימי הציונות בימינו ועם הפנים לעתיד. בעזרתן נבחן את עמדותינו כלפי השליחות, הדוגמה האישית, החלוציות, האחריות והדבקות במשימה, והאופן שבו ערכים אלה באים לידי ביטוי ומנחים אותנו בחיינו ובמשימותינו הצבאיות. את הסיפורים והערכים אותם נפגוש נעמיד באור הבחירה בהמשך שירות הקבע של הקצינים בצה"ל.



בשביל ישראל

מודל עמקים

הנושא, אוכלוסיית היעד, המטרות והכלים זהים בכלל תהליך זה.

פירוט הפעילות:

היום הראשון | "ממני תראו וכן תעשו"

פתיחה: בתצפית הר ברקן

- הכרות עם תכנית הסדרה ויצירת "אווירת מסע"
- תצפית על המרחב ממרומי הר ברקן
- פתיחת סיפור קרב גדעון במדיינים – תוך כדי צפייה על אתרי הקרב

מסלול טיול בגללובע: קריאה ו"מפגש" עם גדעון ומלחמתו במדיינים:

- גדעון מנפץ את מזבח הבעל: דרך סיפורו של גדעון היוצא למלחמה ננסה להבין מדוע עבודה זרה היא איסור כל כך חמור ביהדות, ואולי זה בעצם הדבר המשותף לנו כעם.
- ארץ ערים ובקעות: דרך התוואי הגאוגרפי נבין כי ארץ ישראל מכוונת לעבודה כלפי מעלה ולא כלפי שליט עליון.
- גדעון אוסף את שבטי ישראל למלחמה: גדעון כדי לצאת למלחמה שולח שליחים לשבטי ישראל, ננסה להבין למה הם באים? מאיזה סמכות הוא קורא להם? ומה מחבר בין שבטי ישראל השונים?
- מה הופך אותנו לעם? נקיים דיון בין שלוש חלופות למה שהופך אותנו לעם אחד - אחד ישראל, גורל משותף או ייעוד משותף.

עיבוד יום: מה זה אומר להיות מנהיג היום? בחינת העמדה הנפשית ומשמעותה בתפקיד.

ערב שורשים: דרך סיפורי המשפחה השונים ננסה להבין מה מחבר את כולנו.

היום השני | "נופלים ההולכים ראשונה"

פתיחה: תצפית גבעת קומי ועין חרוד

- רקע על המפעל והעלייה הציונית לא"י ותחילת ההתיישבות בעמק (דיון מרכזי: מה זו חלוציות? מה הייתה מטרתה של הציונות? האם עוד קיימת?)
- הקמת עין חרוד וחזון "הקבוצה הגדולה" (דיון מרכזי: האם טובת החברה וטובת היחיד הם הפכים או משלימים?)

ביקור בבית ע"ש חיים שטורמן בקיבוץ עין חרוד

- הדרכה במקום וצפייה בקטע מסרט האתר - הכרות עם חיים שטורמן וסיפור חייו. דרך דילמות מחייו נעלה מתחים בהגשמת הציונות ובהכרעות מעצבות בבחירה באחריות על החברה והארץ.
- מול קיר הנופלים - "רק בשם החיים הולכים בני העבודה למות" + "שיבה" - הנופלים לבית שטורמן (דיון מרכזי: בשם מה משלמים מחירים?)

טיול זוגות קצר: בין תל יזרעאל לעין יזרעאל

שיחת עיבוד לשיח על החלוציות בעמק: האם לעשות לטובת החברה זו הקרבה או הגשמה? האם טובתי האישית וטובת החברה הם באמת הפכים?

סדנת שליחות: ערב היום השני - בהובלת מפקד הסדרה

- מהו המתח שמתקיים בין שליחות למשלוח יד בחוויית השירות של אנשי הקבע? מהם הקשיים הכרוכים בשירות הקבע בימינו על רקע מתח זה?
- אילו כוחות מניעים את הבחירה לשרת בצבא הקבע?
- מה מקומו של רעיון השליחות ככוח מניע לשרת בצבא ובכלל?

היום השלישי | חוסן לאומי ומשימה לאומית

פתיחה: תצפית כוכב הירדן והנחת התשתית להבנת המתרחש באזור עמק הירדן במלחמת העצמאות (דיון מרכזי: מה בונה חוסן לאומי? מה נותן את היכולת לעמוד באתגרים?)

אתר גשר הישנה: סיור באתר וסיפור מורשת קרב העמידה במלחמת העצמאות (דיון מרכזי: מה הקשר בין החזון החברתי לחוסן חברתי?) המשך בגשר הישנה סביב סיפור מפעל המים של רוטנברג (דיון מרכזי: מה בין יוזמה לחלוציות? מה בין בחלום בפרטי שלי לחלום על חברה טובה יותר, האם זה יכול להשתלב?)

קיבוץ רביד: סיור ומפגש עם המכינה הקדם צבאית או בי"ס "דרור גליל – בית ספר למקצועות המחר" - משימה לאומית ובניית חברה חזקה (דיון מרכזי: מגמות המחזקות ומחלישות את העורף החברתי) שיחת עיבוד וסיכום: האם השירות בצבא כקצין הוא משימה לאומית?

מיקום/ לבנת המפקד: סדנת שליחות בערב היום השני

אפשרות לאנשי שיח בפעילות:

מנהלים ויזמים חינוכיים במרכז החינוכי רביד



בשביל ישראל מודל מדבר יהודה

הנושא, אוכלוסיית היעד, המטרות והכלים זהים בכלל תהליך זה.

פירוט הפעילות:

היום הראשון | "היום הזה נהיה לעם"

ישנם מספר מסלולים חלופיים ליום הראשון בהתאם למזג האוויר ותנאי הסדרה.

פתיחת היום והסדרה: 'לך לך'!

- מה מטרת היציאה של אדם לדרך ארוכה ממקום הנוחות בו הוא נמצא אל הבלתי-וודאי?
- כיצד יוצאים למסע כזה – אישי ומשותף? מה נדרש מבחינה פיזית? תודעתית?
- מהו היסוד במורשת היהודית המבטא שאיפה לקיום סביב תוכן ורוח ושאלת שאלות? האם נהיה נכונים להיכנס לתהליך כזה?

מסלול טיול במדבר

נקודות מרכזיות לדיון ושיח במהלך המסלול:

- מהו תפקידה של ארץ ישראל ושל המדבר בעיצוב הזהות שלנו לאורך הדורות וכיום?
- מהו התהליך החינוכי שעובר העם בצאתו מבית עבדים לארץ המובטחת?
- מה תפקידו של המאבק בעבודה הזרה על גלגוליה השונים? וכיצד הוא מבוטא כמשימה לכל אדם ולכל חברה, ולא רק ליחיד סגולה?
- מהו המתח שבין ברית גורל לבין ברית ייעוד? בין תעודה לבין ייעוד?

שיחת עיבוד יום

- עד כמה אנו חוליה בשרשרת היסטורית ארוכה שיש לה תפקיד בנשיאת העבר בד בבד עם אחריות כלפי דורות העתיד?
- מה מקומם בחיינו של מושגים כגון: שליחות, מולדת, חירות מול עבדות, אחריות, ברית ייעוד.

היום השני | "הוי אנשים גיבורי החיל!"

סיור באתר מצדה

- הרקע החברתי בתקופת בית שני שהוביל למרד הגדול, לחורבן בית שני ולסיפור מצדה. (דיון מרכזי: מה תפקידו של החוסן החברתי ביכולתה של חברה להתמודד עם אויב חיצוני?)
- המצור הרומי על מצדה – 'רומי וירושלים' (דיון מרכזי: מה היו שתי תפיסות העולם המנוגדות שהתנגשות ביניהן הגיעה לשיאה במרד הגדול ברומאים ובסיפור מצדה? כיצד באו לידי ביטוי תפיסות אלה בעת העתיקה? ובימינו?)
- על ראש מצדה: יוחנן בן זכאי – אשם..? ואלעזר בן יאיר – זכאי..? (דיון מרכזי: מהי הדרך הנכונה לקחת אחריות על העם היהודי?)

סיכום: גישות עכשוויות למיתוס מצדה (דיון מרכזי: האם עוד נכון לחנך על מיתוס מצדה?) מסלול טיול – נחל ערוגות

סדנת שליחות: ערב היום השני - בהובלת מפקד הסדרה

- מהו המתח שמתקיים בין שליחות למשלוח יד בחוויית השירות של אנשי הקבע? מהם הקשיים הכרוכים בשירות הקבע בימינו על רקע מתח זה?
- אילו כוחות מניעים את הבחירה לשרת בצבא הקבע?
- מה מקומו של רעיון השליחות ככוח מניע לשרת בצבא ובכלל?

היום השלישי | "ולערבות יריחו התחלנו לקרוא בית"

צומת הלידו - המסעדה הירדנית - פתיחת יום וסיפור הקמת מפעלי ים המלח

יום אחד בהיר בשנת 1934 מגיעים מספר אנשים לקיבוץ רמת רחל במבואות ירושלים עם משימה: לשלוח חבורת אנשים להקים מפעל בסדום בים המלח בעל חשיבות כלכלית ולאומית עצומה. האם הם ישלחו שליחים? ואת מי ישלחו? השיח סביב סוגיית השליחות. איזה מתחים עולים כשקוראים לך למשימה/לשליחות? האם אתה הולך לקראת? האם תמיד מישוהו אחר יכול לעשות אותה? מה זה אומר להיות שליח? האם מישוהו חייב לשלוח אותך כדי להיות שליח? מי שמך להיות שליח של עם?

אנדרטת בית הערבה הישנה

נמשיך את סיפורם של המתמיישבים החלוציים בצפון ים המלח עד לפינוי חבל הארץ במהלך מלחמת העצמאות. נעמיק במתחים ובדילמות סביב הבחירות השונות אותן הם בחרו ולסיכום נקיים טקס קצר לזכר הנופלים באנדרטה הישנה.

קאסר אל יהוד-אתר הטבילה

חילופי משמרות משה ויהושע. (דיון מרכזי: חילופי דורות- איך זה מרגיש? האם לדור שלנו יש מה לתת לדורות הבאים?)

נערן/מועצה אזורית מגילות

שיחה עם תושב הבקעה - דילמות עכשיות על חלוציות ושליחות.

עיינות פשחה - שיחת סיכום הסדרה

- מהן עיקרי החוויות שחוויתם במהלך הסדרה? מחשבות ותובנות?
- מה הלבטים שעלו לכם נוכח הסוגיות שהעלינו יחד לאורך הסדרה? כיצד אלה עשויים להשפיע על הבחירות שלכם לעתיד?
- האם תהיו נכונים להמשיך לבחור בשאלות עומק אלה כדרך לעיצוב העתיד שאינו רק מתוך ה'כאן ועכשיו'?

מיקום/לבנת המפקד: סדנת שליחות בערב היום השני

אפשרות למרצים ואנשי שיח בפעילות:

- אורי הורן – מגדל תמרים, נערן.
- אייל קידר – מנהל ב"ס יסודי מועצה אזורית תמר.
- ערן אבידור – איש חינוך, נערן.
- בן אראלי - מנהל התיכון האזורי.



בשביל ישראל מודל גליל מערבי

הנושא, אוכלוסיית היעד, המטרות והכלים זהים בכלל תהליך זה.

פירוט הפעילות:

היום הראשון | "כל הכופר בעבודה זרה" פתיחה: מערת קשת

- היכרות עם תכנית הסדרה ויצירת "אווירת מסע"
- תצפית על המרחב ממרומי רכס סולם צור
- סיפור מפגשו הראשון של אברהם אבינו עם ארץ ישראל במקום זה

רכס סולם צור – מסלול מערת קשת ונחל נמר

- רכס סולם צור דרכו נכנס אברהם אבינו לארץ ישראל. דיון על אברהם אבינו מנפץ הפסלים הראשון בתולדות האדם. (דיון מרכזי: מה גורם לאדם לכפור בעבודת אלילים? מהם האלילים של ימינו בהם צריך לכפור? מה בין ניפוח אלילים לבין הנהגה והובלה? בין תעודה לייעוד?).
- רעיון תיקון העולם היהודי – שורשיו ותוצאותיו. בין תיקון עולם לבין תיקון אדם. היהדות כקהילה נושאת רעיון לאורך מאה דורות של גלות. עמידה על הרעיונות המחוללים המתקיימים ביהדות לאורך גלות העם מארצו (דיון מרכזי: מהו תיקון עולם בימינו? מהו תיקון האדם?).
- הרקע להתעוררות הציונית ברחבי העם היהודי בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20, הקונגרסים הציוניים והוויכוחים שעוררו בעם. בנימין זאב הרצל כדמותו של משה רבנו מכונן העם. (דיון מרכזי: מה מניע בן אדם לקחת אחריות? מאיפה זה בא לאדם? מה הופך אדם למנהיג?).

מוזיאון לתולדות קיבוץ חניתה

- ייאושם של בודדים ושל קבוצות שהוביל לעליית דורות של חלוצים ובונים שהניחו את התשתיות המשקיות, הכלכליות והביטחוניות להקמת מדינת ישראל. (דיון מרכזי: כיצד אדם מזהה את צרכי השעה? כיצד אדם נדרש אליהם?)
- מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט כהסלמה קשה של המפגש בין היהודים השבים לארצם ובין ערבים היושבים בארץ וכאלה שהיגרו אליה זה מכבר. בין חומה ומגדל והקמת קיבוץ חניתה לבין הקמת האצ"ל (דיון מרכזי: מה היו תגובות הערבים לעלייה היהודית ולהתיישבות היהודית? מדוע הייתה תגובת היישוב כפי שהייתה?)
- קריאת קטע של יצחק שדה (דיון מרכזי: מה הקשר בין נצחון לצדק? האמנם "בעד עניין צודק לוחמים אחרת"? עד כמה זה רלבנטי בעולם הטכנולוגי?)

עיבוד יום: מה זה אומר להיות מנהיג היום?

בחינת העמדה הנפשית ומשמעותה בתפקיד

היום השני | "עלה נעלה כי יכול נוכל לה"

מצפור הר אדיר

- ראשוני החלוצים שעלו לארץ ישראל הקימו חברה צודקת שביקשה להתמודד עם העוולות אותם חוו היהודים בארצות פזוריהם. ממוסר הנביאים, דרך 'אלטנוילנד' של בנימין זאב הרצל, ועד לחברה המבוססת על צדק חברתי. (דיון מרכזי: מה היה החזון שהנחה את החלוצים בהקמת היישוב היהודי בארץ? האם עודנו אקטואלי לימינו?)
- היכרות עם סיפור מלחמת לבנון השנייה כדוגמה לאתגר ביטחוני שהעמיד את החברה הישראלית בפני אתגרים חברתיים איתם טרם התמודדה קודם לכן. (דיון מרכזי: מהם האתגרים שמזמנת הישיבה בארץ ישראל? כיצד מתמודדת החברה הישראלית עם אתגרים אלו?)

מסלול נחל כזיב

- הדרכה בנחל כזיב – מכלול נופאדם בחורש הים תיכוני (דיון מרכזי: מה זו חלוציות? מה הייתה מטרתה של הציונות? האם עוד קיימת? האם טובת החברה וטובת היחיד הם הפכים או משלימים?)

פקיעין

- מערת הרשב"י - סיור בכפר העתיק בו נפגוש את 4 העדות החיות ביחד מזה מאות בשנים: יהודים, דרוזים, נוצרים ומוסלמים. (דיון מרכזי: כיצד חיים ביחד? מהו סוד הקיום המשותף אחד לצד השני? אתגרי הפיקוד בחברה רב-תרבותית)
- בית זינתי – בו נפגוש את סיפורה של משפחת זינתי – משפחת כוהנים שמתגוררת בכפר מאז חורבן בית המקדש ועד היום, ובתוך כך נפגוש את שומרת הגחלת היהודית בפקיעין – מרגלית זינתי. (דיון מרכזי: האם לעשות לטובת החברה זו הקרבה או הגשמה? תשלומי מחיר – בשם מה?)

סדנת שליחות בערב (דיון מרכזי: מה זו שליחות? האם אנחנו שליחים?)

היום השלישי | חוסן לאומי ומשימה לאומית

ביום זה נעמוד על הקשר בין חוסן חברתי ובניין החברה, ובין החוסן הלאומי והצבאי ויכולת החברה לעמוד בפני איומים ואתגרים – חיצוניים ופנימיים.

אנדרטת יד ליי"ד

מורשת קרב ליל הגשרים - מה גורם לאדם לפעול למען משהו גדול ממנו? כיצד אדם מקבל על עצמו את השליחות? מה משמעותה?

ראש הנקרה – ביקור באתר הטבע המרהיב והייחודי.

עכו: ביקור במרכז "אדוות" – בביקור נחשף למיזם חברתי מיוחד במינו, ונעמוד יחד על הסיבות שהובילו להקמתו ועל המענה שהוא נותן לתושבי עכו והסביבה. בדיוננו ננסה יחד להבין את המגמות איתן מתמודדת החברה הישראלית כיום, וכיצד נכון להתייחס אליהן.

מהן המגמות המחזקות ומחלישות את העורף החברתי? האם משמש המגוון החברתי כבסיס לחוסן החברתי במדינת ישראל? באיזה אופן?

שיחת עיבוד וסיכום: האם השירות בצבא כקצין הוא משימה לאומית?

מיקום/ לבנת המפקד: סדנת שליחות בערב היום השני

אפשרות למרצים בפעילות:

אמיר בראון - מחנך בתיכון החברתי בקרית אתא
תמיר הבר / מירית סולימה - מנהלי מרכז "אדוות" בעכו

פֿאַנעזיר

מסע בעקבות שרשי רוח צה"ל

מודלים של מסע חינוכי בצה"ל

מטרה חינוכית למסע:

1. חיזוק השייכות למסורת העם היהודי לדורותיו, מורשת מדינת ישראל וצה"ל וחיזוק הזיקה לערכי רוח צה"ל.
2. חיזוק ערך השליחות ואהבת הארץ מתוך חוויה "דרך הרגליים" עם הארץ, נופיה ואנשיה.
3. סיוע בבניית הזהות היחידתית ומשימותיה, חיזוק תחושת השייכות והגאווה לשירות.
4. חישול שדרת הפיקוד היחידתית וחיזוק דמותם כ"מפקדים מחנכים" - מפקדים מובילים מסע ושיח.

מודל ליווי חינוכי

הובלה מלאה של סגל הפיקוד את המסע החינוכי. הגדרת תפקידים:

- **מדריך** - תהליך פיתוח ארוך עם מטה החיל והיחידה, הכנת מפקדים משמעותית. במהלך הביצוע - חונך, מכשיר, משקף ומלווה את המפקדים. נותן כלים להתמודדות חינוכית עם התאמות של הפעילות תו"כ תנועה.
- **מפקד** - מוביל ומדריך בעצמו את התכנים והשיחות, מכניס עצמו לתהליך למידה ארוך ומעמיק לשם כך.

יחס הכנות-ביצוע של 1:0.75 או יותר.

דרג וחתך אוכלוסייה רלוונטיים:

- קורס פיקודי/קורס חינוך/יחידה אורגנית/יחידות טכנולוגיות/תכניות עתודאים/גדוד
- סגל פיקודי מנוסה
- החניכים - חיילים/עתודאים/מפקדים זוטרים

תכניות לדוגמא:

- מסעות "מורשת" ו"תורנו" - תכנית פסגות
- מסעות הכשרה קורס מש"קיות חינוך/צפ"ה
- תרג"ד ערכי גדוד 47 "לביא הבקעה"
- מסע תכנית ברושים, 8200, אמ"ן

עקרונות חינוכים למסע

- רוח צה"ל כרציונל וערכים מובילים.
- יצירת במה לעיסוק במשימת היחידה, באופן רחב, ולשיח על משמעותה.
- מסע באורך 3-5 ימים. מודל הבסיס הינו 3 מתווים גאוגרפיים עם רציונל חינוכי ומושגי מותאם לכל מתווה.
- מודל המסע יהווה בסיס ליצירת מסע ייחודי ליחידה, לאופייה ולצרכיה.
- השאיפה היא תמיד למעורבות כמה שיותר גדולה של מפקדים בהובלה והדרכה של המסע.

מודל הדרכה משולבת

שיתוף פעולה בין המפקד למדריך, "שותף תפקיד" וכח עזר למפקד. הגדרת תפקידים ברורה:

- **מדריך** – סיורים, תצפיות, ידע"ה, מתודיקה – "הרמה להנחתה למפקד".
- **מפקד** – מוביל השיח, שואל את השאלות, אוסף וסוגר דיון, אמירה פיקודית.

יחס הכנות-ביצוע של 1:0.5 (לצורך העניין למסע 3 ימים יום אחד בשטח ועוד ישיבה עיונית

מעמיקה בבסיס).

דרג וחתך אוכלוסייה רלוונטיים:

- קורסים והשלמות חייליות
- יחידות אורגניות
- החניכים - מפקדים

תכניות לדוגמא:

- מסעות בקורסי מ"פ: מערך מגל, מערך מגן, משטרה צבאית
- מסע "אדוות" – בט"ר דותן
- מסע השלמה חילית פיקוד העורף מגמת "חנית"
- מסע נגדים – אוגדה 98





"כפי שמשתמע מהערת השוליים בתחתית דף זה, מדובר במסע שפותח על ידי גורמים בחיל ובמלט"ק – בשיתוף עם עבודת פיתוח אינטנסיבית של "המעורר", כאלטרנטיבה למתכונת קודמת, שפעלה כמיקור חוץ תחת בקרה של החיל. בעצם העניין הזה טמון שיעור משמעותי עבורנו כאנשי חינוך בצה"ל: פעמים רבות אנו מתקשים למצוא דוגמא איכותית כל כך של שיתוף פעולה בין שטח, מטה, גוף אזרחי ומערך פרוס – באופן שיניב את התוצר המתאים והראוי ביותר. הדברים נכונים שבעתיים בכל הנוגע לעשייה החינוכית בדרגים הזוטרים. כאמור – שיעור משמעותי בעיניי, שראוי להילמד באופן מובנה."

סמואל בומנדיל, מתוך סיכום מסע "מגלים עצמאות" אותו הדריך

מזה כעשור מוביל מרכז ההדרכה "המעורר" מסעות חינוכיים בצה"ל. המסע הוא כלי עוצמתי בחיזוק רכיב השליחות בזכותם של המשרתים. במסע נחשוף את הדילמות וההכרעות המעצבות אשר מתחת לפני השטח, נטייל בארץ, בנופיה ובסיפוריה, בכל פינה שנגיע אליה נכיר דמויות מעוררות השראה מהעבר ומההווה, ונחבר את כל אלו לדילמות רלוונטיות למשתתפים בתפקידם. המסע החינוכי הוא מודל פעילות בן מספר ימים המכיל אופני פעולה שונים ומגוונים: טיול רגלי, אתרי מורשת, הרצאות, סדנאות וכו' המהווה קרקע למרחב בלתי-פורמלי ודיאלוגי נרחב ומעמיק. החיבור בין התוכן, לאופן, למפגש החברתי ולשבילי הארץ יוצר חוויה כולית ואינטרדיסציפלינרית - חוויה כזו מאפשרת למשתתפים לעבור תהליך חינוכי ולרכוש משקפיים ערכיים ומושגיים שמהווים כלי עבור דילמות היום יום שלהם במשימה. המסע ממקם את המשתתפים ואת בחירתם לשרת בצה"ל על ציר האורך של העם היהודי ועל ציר הרחוב של החברה הישראלית ובכך מסייע להעצים את משמעות פעולתם ואת חשיבות השירות כשליחות. במסע משתתפים פעולה מפקד ומדריך "המעורר": מפקדים מובילים מסע, מובילים את הדיונים ואת השיח. תפקיד המדריך הוא ללוות, להכשיר, לחנוך וליצור במה למפקד להוביל בדרכו את פקודיו. מסע חינוכי בצה"ל אינו מוצר מדף – עליו להיות תוצר של תהליך תכנון, דיוק ופיתוח בשיתוף פעולה ברמה גבוהה בין היחידה ו"המעורר" כדי שהחוויות של המסע יפגשו את מציאותה הייחודית של היחידה ואת הצרכים החינוכיים הממשיים של החיילים. מודל הפעילות הוא בסיס לעיצוב ודיוק של התכנים והמטרות לצרכי היחידה ומפקדה.

מפגש עם הארץ כאוצר זכרונות עמנו

המפגש עם הארץ יעשה דרך טיול והיכרות עם סיפורים מכוננים בשרשרת הדורות של העם היהודי שקשורים לחבל הארץ בו מתקיים המסע. המפגש יקשור בין רבדים שונים של הארץ – הרובד הגלוי ברגע המפגש, הסיפורים המשמעותיים לעם היהודי שהתרחשו במקום והגורמים הגיאוגרפיים שעיצבו הן את הרובד הגלוי והן את הסיפורים כפי שהם. זו במטרה להגביר את הזיקה והאחריות של החניך לעם ולארץ.

אתגרים

המסע בנוי כרצף של אתגרים פיזיים וחברתיים בהם יידרשו החיילים לעמוד. עמידה בכל אחד מהאתגרים תהווה נקודת ציון בתהליך החינוכי שעוברים החניכים במסע.

אקטואליות ורלוונטיות

חשוב להכיר ולהתאים את השאלות, את האתגרים ואת הדילמות של המסע לחייהם של החניכים, לאופי היחידה ולמשימות והאתגרים הספציפיים המונחים לפיתחה. השאלות במסע יחדדו את תפקידו של החניך ושליחותו הספציפית כלפי החברה הישראלית ומדינת ישראל כיום.

המסע כמכלול חינוכי

אפשר לטעות ולחשוב כאילו המסע עובר במשבצות התוכן המובנות, ובין לבין – זמן כיף לא מודרך של המשתתפים עם עצמם (זמן ההליכה במסלול, הערב בחניון הלילה או באכסניה, זמן המקלחות ועוד ועוד). לא כך הדבר. כל ההתרחשויות החברתיות במסע צריכה להיות מודרכת. יש להשקיע מחשבה במשבצות הזמן שאינן מובנות ולעצב אותן. מה הפוטנציאל בזמן הזה? אילו מפגשים יהיה מעניין לזמן? מה הסכנות בזמן הזה? איך נוכל להגביר את המרחב הבטוח של המשתתפות ושל המשתתפים, כך שלא ירגישו לבד ברגעים כאלה של חוסר אונים?

דיאלוג

הדיאלוג יהווה אבן היסוד במפגשים הקבוצתיים והבין-אישיים במהלך כל המסע. התכנים במסע יעברו דרך מפגש עם דילמות עליהן יידרשו המשתתפים להביע את עמדתם. כמו כן תידרש הקשבה, רצון להשפיע על עמדתו של האחר ונכונות להשתנות.

משחקיות

המסע יהיה רווי משחקים. המשחק יהווה מרכיב חינוכי שווה ערך למרכיבים החינוכיים האחרים. דרך המשחק החניכים יחוו מגוון תחושות והתנסויות, לדוגמה: דמיון, פריצת גבולות, תחרותיות, חווית הצלחה, השתטות, צחוק ושימחה, שיתוף פעולה, למידה, הצפת הדינמיקה בקבוצה ועוד.

מפקד

דמות שאחראית על כל התהליך שעוברת הקבוצה מתחילתו ועד סופו. הקשר האישי בין המפקד לחייליו, דרך שיחות אישיות ומפגש בלתי-תכליתי, יהווה במה נוספת בה יתרחש התהליך החינוכי במסע. המפקד יתאים את המסע לחייליו תוך כדי ההיכרות עימם.

קבוצה אינטימית

הקבוצה והמפגש החברתי-חינוכי שיתחולל בה יהיו לב ליבו של התהליך החינוכי במסע. המסע יכוון לבניית הקבוצה כמקום אינטימי שמאפשר שיחה, הקשבה ושיתוף של כלל החניכים, תוך שינוי הדינמיקה החברתית המוכרת. החוויה הקבוצתית תאפשר לכל חניכה וחניך להשתנות ולהביא את עצמם לידי ביטוי באופן בו יבחרו, "לחרוג" מעצמם ולהתנהג אחרת מהאופן בו הם מתנהגים ביומיום. בבניית המסע נשאל את עצמנו, איך הקבוצה הופכת להיות מקום יותר נח להתערער בו ולשאול שאלות? מה העלייה ברף בדרישה לאינטימיות לאורך ימי המסע?

חוויה מגוונת

חוויות מגוונות יאפשרו ליותר חניכות וחניכים לבוא לידי ביטוי, למצוא את מקומם ולגלות בעצמם ובחבריהן דברים חדשים ופנים חדשות שלא ראו בהן קודם לכן. המסע יכלול גם מפגש עם הטבע, גם אתגר פיסי, גם מפגש סביב תוכן חדש, גם שיחה קבוצתית, גם מפגשים בחיתוכים מגוונים. אמת מידה לכך תהיה גיוון בשלושת גופי הידע: גיוון בגוף הידע (מולטי-דיסציפלינריות), גיוון בחוויה שחוה הגוף החברתי, וחוויה מגוונת של הגוף הפיזי של הלומד.

חוויה רגשית ושיאים רגשיים

הרציונל החינוכי במסע הוא רציונל חווייתי-רגשי. המשתתפים נפגשים לא רק עם המילים, עם השיחה, אלא חווה תהליך רגשי-כולי. לאורך המסע נסמן גם שיאים רגשיים – נקודות זמן במסע בהן המשתתף חווה חוויה מיוחדת במינה. שיאים רגשיים אלה יהוו נקודות ציון משמעותיות בתהליך החינוכי במסע. רצף השיאים הרגשיים-חינוכיים יבנה ברף הולך ועולה של דרישה. בתוך הרציונל החווייתי ישולבו מועדים מחזוריים של עיבוד, פירוש ותמלול של החוויה. העיבוד מאפשר לחוויה לשקוע ולבנות על גביה חוויה נוספת.

מעורבות של המשתתפים

אחד הדברים המשמעותיים ביותר היא שותפות החיילים בתהליך הלמידה. החניכים ידרשו להיות מעורבים ואחראיים על אספקטים שונים במסע, לדוגמא: חלוקת תחומי אחריות מראש לכל חניך, הבאת סיפורים אישיים ועוד. בבניית המסע, עלינו לשאול את עצמנו איפה מזדמנת לחניכה אפשרות לבחור את מידת השתתפותה? איפה ניתנת לה ההזדמנות לבחור מה היא רוצה לעבור, במה היא רוצה להעמיק, עם מי היא רוצה להשתתף ולשתף.

הכנה משמעותית למפקדים

המפקד צריך לעבור במסע בעצמו. אי אפשר להכין למסע שלא באמצעות מסע. כך המפקד, שמגיע מצויד ברציונל חינוכי שהוא מבין לעומק, אך גם מוכן להתגמש, לפרוץ את המסגרת שהוא בנה. הוא מוכן לכך, מכיוון שהוא בעצמו עבר ועובר תהליך משמעותי סביב אותו התוכן וכי הוא הצטייד בכלים שיעזרו לו 'להגמיש' את המסגרת. כמו כן, בהדרכה דיאלוגית, אי אפשר להדריך רעיון שאתה לא מחזיק בו, אי אפשר לחולל דיון על שאלה שלא חיה בתוכך.

דוגמאות לתכניות שפותחו ברוח זו ובהתאמה לצרכי היחידה:

מסע תורנו: 5 ימים לבוגרי תכנית "פסגות" בדרג הסרן המשרתים ביחידות הטכנולוגיות בצה"ל עם תוכן מותאם למעבר צה"ל דרומה, הנגב כאתר לחלוציות ויזמות והקשר בין חלוציות טכנולוגית להגשמת הציונות כיום.



מסע שליחות ויעוד: 3 ימים במודל משולב (מדריך ומפקד) לקורס מפקדי פלוגות במערך מגל.



מסע ומתן לתכנית "אוורסט" בחיל האוויר: 4 ימים במודל משולב להעצמת אנשי הקבע במערך הטכני בחיל האוויר.



מסע מנהיגי המחר לקורס השלמה חילית בפיקוד העורף (מגמת חנית): 3 ימים שתכנון מבוססים על בניית דמות המפקד במגמת חנית בפיקוד העורף.



